നിരാകരണപത്രം

(Disclaimer)

പ്രാദേശിക ഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിന്റെ സഹായത്തോടെ ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാരകക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് മാത്രം ഉപയോഗപ്പെടുത്താൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

[2019] 2 എസ്.സി.ആർ 432

ഹിമാചൽ പ്രദേശ് സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും

വേഴ്സസ്

ശശി കുമാർ

(2019 ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 988)

2019 ജനുവരി 16

[ജസ്റ്റിസ് (ഡോ.) ധനഞ്ജയ വൈ ചന്ദ്രചൂഡ്, ജസ്റ്റിസ് ഹേമന്ത് ഗുപ്ത]

സേവന നിയമം – ആശ്രിത നിയമനം – മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതന് ആശ്രിത നിയമനം നൽകണമോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കാൻ സർക്കാരിന് അവകാശമുണ്ടോ – വിധിച്ചു: ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷകൾ പരിഗണിക്കേണ്ട നിബന്ധനകൾ സർക്കാർ രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള നയത്തിന് വിധേയമാണ്, കൂടാതെ ആ നയത്തിലെ വ്യവസ്ഥകൾ പാലിക്കുകയും വേണം – നിലവിലെ കേസിൽ, 18.01.1990-ൽ ഒരു നയം രൂപീകരിച്ചിരുന്നു, ഒരു സർക്കാർ ജീവനക്കാരന്റെ മരണം ആ കുടുംബത്തെ അഗതിയാക്കിയ സാഹചര്യങ്ങളിൽ അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ കുടുംബങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനാണ് ഇത് രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിരിക്കുന്നത് – ക്ഷേമ നടപടികളുടെ ഭാഗമായി ഒരു കുടുംബത്തിന് ലഭിച്ച ആനുകൂല്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് നയം അംഗീകരിച്ചു – കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടു മാത്രം മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതരെ ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി പരിഗണിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് നയം തടയുന്നില്ല – അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ വിധം കുടുംബം ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥയിലാണോ എന്ന് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് മാത്രമാണ് നയം അനുശാസിക്കുന്നത് – അതിനാൽ, കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് പരിഗണിക്കേണ്ട കാര്യങ്ങളിൽ ഒന്നാണ്.

സേവന നിയമം – ആശ്രിത നിയമനം – വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കൽ – 18.01.1990-ൽ സംസ്ഥാന സർക്കാർ കാരുണ്യനിയമനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനായി ഒരു നയം/പദ്ധതി രൂപീകരിച്ചു – ധനകാര്യ വകുപ്പ് 29.09.2008-ലെ കത്ത് വഴി ഒരു വരുമാന മാനദണ്ഡം/വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിച്ചു – പദ്ധതിയിൽ ഭേദഗതി വരുത്താൻ ധനകാര്യ വകുപ്പിന് അധികാരമില്ലെന്നായിരുന്നു ഹൈക്കോടതിയുടെ വീക്ഷണം – വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് വിവേചനാധികാരത്തിന്റെ വ്യാപ്തി കുറയ്ക്കുമെന്നും ഒരു കുടുംബത്തിന്റെ ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥ തീരുമാനിക്കുന്നതിനുള്ള വരുമാന മാനദണ്ഡം ഓരോ കേസും പ്രത്യേകം വിശകലനം ചെയ്യുന്ന രീതി ഒഴിവാക്കുമെന്നും സർക്കാർ

വാദിച്ചു – വിധിച്ചു: വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് ഏകപക്ഷീയമായ തീരുമാനങ്ങൾ കുറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള നടപടിയാണ് – വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ വസ്തുനിഷ്ഠതയും ഏകീകൃതതയും കൊണ്ടുവരുന്നതിന് സഹായിക്കുന്നു – ധനകാര്യ വകുപ്പ് പുറപ്പെടുവിച്ച സർക്കുലറുകൾ നയത്തിന്റെ ഭേദഗതിയായി വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ കഴിയില്ല – പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ദാരിദ്ര്യം എന്ന സങ്കൽപ്പത്തെക്കുറിച്ച് തീരുമാനമെടുക്കുന്നവർക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളവയായതിനാൽ സർക്കുലറുകൾ വിശദീകരണാത്മകമാണ് – അങ്ങനെ, വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കാനുള്ള സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ തീരുമാനം ശരിവെച്ചു – കൂടാതെ, വരുമാന പരിധി മൂന്ന് വർഷം കൂടുമ്പോഴോ അതിന് മുമ്പോ കൃത്യമായ ഇടവേളകളിൽ പരിഷ്കരിക്കാനും ജീവിതച്ചെലവ്, നാണയപ്പെരുപ്പം, മറ്റ് പ്രസക്തമായ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത് പരിഷ്കരണം ആവശ്യമാണോ എന്ന് പരിശോധിക്കാനും സർക്കാരിനോട് നിർദ്ദേശിച്ചു.

കാലതാമസം/ന്യായരഹിതമായ കാലതാമസം – ആശ്രിത നിയമനം – വിധിച്ചു: നിലവിലെ കേസിൽ, ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന അനുച്ഛേദം 226 പ്രകാരം ഹർജി സമർപ്പിക്കുന്നതിന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ഏഴ് വർഷത്തിലധികം കാലം കാത്തിരുന്നു – മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന് അടിയന്തര സഹായം നൽകുക എന്നതിലാണ് കാരുണ്യനിയമന പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനം എന്ന് ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ കേസിൽ സുപ്രീം കോടതി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട് – ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ ആശ്രിതന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടായ കാലതാമസം കാരണം ഈ അടിയന്തര സ്വഭാവം വ്യക്തമായും നഷ്ടപ്പെട്ടു – അങ്ങനെ, കാലതാമസവും സമയപരിധി കഴിഞ്ഞതും കാരണം അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ നിന്ന് വിലക്കപ്പെട്ടു – സേവന നിയമം.

ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന – അനുച്ഛേദങ്ങൾ 14, 16 – ആശ്രിത നിയമനം – വിധിച്ചു: സർക്കാരിലെ ഏതൊരു പൊതു തസ്തികയിലേക്കുമുള്ള നിയമനം ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടനയുടെ 14, 16 അനുച്ഛേദങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായ തത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കണം എന്ന പൊതു നിയമത്തിന്റെ ഒരപവാദമാണ് ആശ്രിത നിയമനം – കാരുണ്യനിയമന നയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് മരിച്ച സർക്കാർ ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർ ഈ നിയമനത്തിന് യോഗ്യരാകുന്നത്.

ഹോർട്ടികൾച്ചർ വകുപ്പിൽ ജോലി ചെയ്തിരുന്ന അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുടെ പിതാവ് സേവനത്തിലിരിക്കെ 2005-ൽ മരിച്ചു. 2007-ൽ, അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി ഒരു അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ചു. അപേക്ഷ യോഗ്യതയുള്ള അധികാരികൾക്ക് കൈമാറി. പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വരുമാന സർട്ടിഫിക്കറ്റ് അപ്പീൽവാദി ബന്ധപ്പെട്ട എസ്.ഡി.എമ്മിൽ നിന്ന്

വാങ്ങണമെന്ന് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി (ഹോർട്ടികൾച്ചർ) ആവശ്യപ്പെട്ടു. 2015-ൽ അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി റിട്ട് ഹർജി ഫയൽ ചെയ്തു. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതന് ആശ്രിത നിയമനം നൽകണമോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കാൻ സർക്കാരിന് അവകാശമില്ലെന്ന് ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചു. അതിനാൽ, നിലവിലെ അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്തു.

അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കിക്കൊണ്ട്, കോടതി

വിധിച്ചു: 1. സർക്കാരിന്റെ സേവനത്തിലുള്ള ഏതെങ്കിലും പൊതു തസ്തികയിലേക്കുള്ള നിയമനം ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടനയുടെ 14, 16 അനുച്ഛേദങ്ങളുമായി പൊരുത്തപ്പെടുന്ന തത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടത്തണം എന്ന പൊതു നിയമത്തിന്റെ ഒരു അപവാദമാണ് ആശ്രിത നിയമനം . ആശ്രിതനിയമന നയത്തിന്റെ ഗുണഫലത്താൽ സംസ്ഥാനത്തെ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർ യോഗ്യരാക്കപ്പെടുന്നു. സേവനത്തിലിരിക്കെ ജീവനക്കാരന്റെ അകാല മരണം സംഭവിക്കുമ്പോൾ ഒരു കുടുംബം സാമ്പത്തിക കഷ്ടപ്പാടുകളുടെ അവസ്ഥയിലായേക്കാം എന്ന് നയം അംഗീകരിക്കുന്നു എന്നതാണ് ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനം. ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ ആനുകൂല്യം അനുവദിക്കുന്നതിന് സർക്കാരിന് അടിസ്ഥാനം നൽകുന്നത് ആവശ്യത്തിന്റെ അടിയന്തര സ്വഭാവമാണ്. അടിയന്തര സഹായത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ കുടുംബം ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥയിലേക്ക് തള്ളപ്പെടുമെന്ന് കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തികവും മറ്റുമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് അധികാരി കണ്ടെത്തുന്നിടത്ത്, കുടുംബത്തിലെ ഒരാശ്രിതന്റെ അപേക്ഷ പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്. അത്തരം അപേക്ഷകൾ പരിഗണിക്കുന്ന നിബന്ധനകൾ സർക്കാർ രൂപീകരിച്ച നയത്തിന് വിധേയമാണ്, കൂടാതെ നയത്തിലെ നിബന്ധനകൾ പാലിക്കുകയും വേണം. ആ അർത്ഥത്തിൽ, ആശ്രിതനിയമനത്തിന് അവകാശമില്ല എന്നത് നിയമത്തിലെ സുസ്ഥിരമായ തത്വമാണ്. എന്നാൽ, ഒരു നയം നിലവിലുള്ളിടത്ത്, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിലെ ആശ്രിതനായ അംഗത്തിന് ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി അപേക്ഷിക്കാനും സർക്കാർ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള നിബന്ധനകൾക്കും വ്യവസ്ഥകൾക്കും അനുസൃതമായി അപേക്ഷ പരിഗണിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടാനും അവകാശമുണ്ട്. [ഖണ്ഡിക 20] [447-ഇ-എച്ച്; 448-എ-ബി]

2. നിലവിലെ കേസിലെ 1990 ജനുവരി 18-ന് രൂപീകരിച്ച നയം, സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും "തങ്ങളുടെ കുടുംബങ്ങളെ ദരിദ്രമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഉപേക്ഷിക്കുകയും" ചെയ്ത സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതർക്ക് തൊഴിൽ സഹായം നൽകുന്നതിനെക്കുറിച്ച് അസന്ദിഗ്ധമായി സംസാരിക്കുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, ഒരു സർക്കാർ സേവകന്റെ മരണം അവരെ അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഉപേക്ഷിച്ച ആ കുടുംബങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനായി ഈ നയം രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണ്. ക്ഷേമ നടപടികളുടെ

കാരണത്താൽ ഒരു കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കുന്ന ആനുകൂല്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് നയം അംഗീകരിക്കുന്നു. അവയിൽ, കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക സാഹചര്യങ്ങൾ വിലയിരുത്തുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷനും മരണാനന്തര സൌജന്യ വേതനവും കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് നയം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടു മാത്രം മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതരെ ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി പരിഗണിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് നയം തടയുന്നില്ല. അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ കുടുംബം വിട്ടുപോയോ എന്ന് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് കണക്കിലെടുക്കണം എന്ന് മാത്രമാണ് നയം അനുശാസിക്കുന്നത്. കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത്, അതിനാൽ, കണക്കിലെടുക്കേണ്ട പരിഗണനകളിൽ ഒന്നാണ്. നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 10(സി) കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ആവശ്യത്തെ ബാധിക്കുന്ന, സർക്കാർ നൽകുന്ന നടപടികൾ നിരത്തുന്നു. [ഖണ്ഡിക 21][448-ബി-ഇ]

3. അത് വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് സംബന്ധിച്ച കാര്യത്തിന്റെ അടുത്ത വശത്തേക്ക് കോടതിയെ നയിക്കുന്നു. വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത്, വാസ്തവത്തിൽ, ഏകപക്ഷീയതയുടെ ഘടകത്തെ ലഘൂകരിക്കുന്ന ഒരു നടപടിയാണ്. തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ ഓരോ വ്യക്തിഗത കേസിന്റെയും വസ്തുതകൾ സംശയമില്ലാതെ മനസ്സിൽ വയ്ക്കേണ്ടതുണ്ടെങ്കിലും, വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ വസ്തുനിഷ്ഠതയും ഏകീകൃതതയും കൊണ്ടുവരുന്നതിനായുള്ള ഉദ്ദേശ്യത്തെ സഹായിക്കുന്നു. സമാശ്വാസ പദ്ധതി ഭേദഗതി ചെയ്യാൻ ധനകാര്യ വകുപ്പിന് അധികാരം ഇല്ല എന്ന വീക്ഷണത്തിലായിരുന്നു ഹൈക്കോടതി. ധനകാര്യ വകുപ്പ് പുറപ്പെടുവിച്ച സർക്കുലറുകൾ സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ ഭേദഗതിയായി വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ കഴിയില്ല. അവ യഥാർത്ഥത്തിൽ പദ്ധതിയുടെ ഉദ്ദേശ്യത്തെയും ലക്ഷ്യത്തെയും സംബന്ധിച്ച് വ്യക്തത നൽകുന്നവയാണ്. സമാശ്വാസ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ദാരിദ്ര്യം എന്ന സങ്കൽപ്പത്തിൽ തീരുമാനമെടുക്കുന്നവർക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളവയായതിനാൽ സർക്കുലറുകൾ വിശദീകരണാത്മകമാണ്. [ഖണ്ഡിക 39] [455-ഡി-എഫ്]

4. അനുയോജ്യമായ വരുമാന മാനദണ്ഡം എന്തായിരിക്കണം എന്നത് സംശയമില്ലാതെ സംസ്ഥാന സർക്കാർ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട നയപരമായ കാര്യമാണ്. എന്നിരുന്നാലും, വരുമാന പരിധികൾ അഭികാമ്യമായും മൂന്ന് വർഷത്തെ ഇടവേളകളിൽ ആനുകാലികമായി പരിഷ്കരിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത സംസ്ഥാന സർക്കാരിനെ ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നു. നാണയപ്പെരുപ്പവും ജീവിതച്ചെലവിലെ വർദ്ധനവും സേവനത്തിലിരിക്കുന്നവരും മരിച്ചവരുമായ ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങൾ നേരിടുന്ന സാമ്പത്തിക അടിയന്തരാവസ്ഥകളിൽ സുപ്രധാന സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു. ആശ്രിതനിയമന കേസുകൾ പരിഗണിക്കുന്നതിനുള്ള വരുമാന മാനദണ്ഡങ്ങൾ നിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ, നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ സംസ്ഥാനം വരുമാന പരിധി പുനഃപരിശോധിക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കും. [ഖണ്ഡിക 39] [456-ബി-സി]

5. അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യക്തിഗത വസ്തുതകളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെയുള്ള റിട്ട് ഹർജി 2015 മെയ് 11-നാണ് ബോധിപ്പിച്ചത് എന്ന് രേഖകളിൽ നിന്ന് വ്യക്തമായിട്ടുണ്ട്. ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ 2007 മെയ് 8-നാണ് സമർപ്പിച്ചത്. പെൻഷൻ വഴിയുള്ള തുക കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാന പ്രസ്താവനയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണമെന്ന് 2008 ജനുവരി 15-ന് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന അനുച്ഛേദം 226 പ്രകാരം ഒരു ഹർജി നൽകുന്നതിന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി അതിനുശേഷം ഏഴ് വർഷത്തിലധികം കാലയളവ് കാത്തിരുന്നു. ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ കേസിൽ, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന് അടിയന്തര സഹായം നൽകേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയിലാണ് ആശ്രിതനിയമന പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനം എന്ന് ഈ കോടതി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ ആശ്രിതന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടായ കാലതാമസത്താൽ ഈ അടിയന്തര ബോധം വ്യക്തമായും നഷ്ടപ്പെട്ടു. ന്യായരഹിതമായ കാലതാമസത്താലും ഇതിനകം കഴിഞ്ഞുപോയ സമയപരിധിയാലും ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ നിന്ന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി തടയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. [ഖണ്ഡികകൾ 40, 42] [456-ഡി-എഫ്; 457-ബി]

ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ വേഴ്സസ് ഹരിയാന സംസ്ഥാനം **(1994) 4 എസ്.സി.സി 138;** *യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് ശശാങ്ക് ഗോസ്വാമി* **(2012) 11 എസ്.സി.സി 307 : [2012] 6 എസ്.സി.ആർ 98;** *സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് സൂര്യ നാരായൺ ത്രിപാഠി* **(2014) 15 എസ്.സി.സി 739 – ആശ്രയിച്ചു.**

ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ വേഴ്സസ് ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് കോർപ്പറേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ **(2005) 10 എസ്.സി.സി 289;** *എ.പി.എസ്.ആർ.ടി.സി, മുഷീരാബാദ് വേഴ്സസ് സർവറുന്നീസ ബീഗം* **എ.ഐ.ആർ 2008 എസ്.സി.ഡബ്ലു 198 : [2008] 8 എസ്.സി.ആർ 453;** *കാനറ ബാങ്ക് വേഴ്സസ് എം. മഹേഷ് കുമാർ* **(2015) 7 എസ്.സി.സി 412 : [2015] 9 എസ്.സി.ആർ 724;** *ജനറൽ മാനേജർ (ഡി&പിബി) വേഴ്സസ് കുന്തി തിവാരി* **(2004) 7 എസ്.സി.സി 271;** *പഞ്ചാബ് നാഷണൽ ബാങ്ക് വേഴ്സസ് അശ്വനി കുമാർ തനേജ* **(2004) 7 എസ്.സി.സി 265 : [2004] 3 അനുബന്ധം എസ്.സി.ആർ 597;** *സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് സോംവീർ സിംഗ്* **(2007) 4 എസ്.സി.സി 778 : [2007] 2 എസ്.സി.ആർ 509;** *മുംതാസ് യൂനുസ് മുലാനി വേഴ്സസ് മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം* **(2008) 11 എസ്.സി.സി 384 : [2008] 5 എസ്.സി.ആർ 241;** *സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് ജസ്പാൽ കൗർ* **(2007) 9 എസ്.സി.സി 571 : [2007] 2 എസ്.സി.ആർ 101;** *ജമ്മു കശ്മീർ സംസ്ഥാനം വേഴ്സസ് സജാദ് അഹമ്മദ് മീർ* **(2006) 5 എസ്.സി.സി 766 : [2006] 3 അനുബന്ധം എസ്.സി.ആർ 576;** *ലോക്കൽ അഡ്മിനിസ്ട്രേഷൻ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് വേഴ്സസ് എം. സെൽവനായകം* **(2011) 13 എസ്.സി.സി 42 : [2011] 4 എസ്.സി.ആർ 244 – പരാമർശിച്ചു.**

പരാമർശിച്ച കേസുകൾ

(2005) 10 എസ്.സി.സി 289	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 17**
[2008] 8 എസ്.സി.ആർ 453	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 17**
[2015] 9 എസ്.സി.ആർ 724	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 17**
(1994) 4 എസ്.സി.സി 138	**ആശ്രയിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 23**
(2004) 7 എസ്.സി.സി 271	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 25**
[2004] 3 അനുബന്ധം എസ്.സി.ആർ 597	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 27**
[2007] 2 എസ്.സി.ആർ 509	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 27**
[2008] 5 എസ്.സി.ആർ 241	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 30**
[2012] 6 എസ്.സി.ആർ 98	**ആശ്രയിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 31**
(2014) 15 എസ്.സി.സി 739	**ആശ്രയിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 32**
[2007] 2 എസ്.സി.ആർ 101	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 34**
[2006] 3 അനുബന്ധം എസ്.സി.ആർ 576	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 40**
[2011] 4 എസ്.സി.ആർ 244	**പരാമർശിച്ചു**	**ഖണ്ഡിക 40**

സിവിൽ അപ്പീൽ അധികാരിത: 2019-ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 988.

ഷിംലയിലെ ഹിമാചൽ പ്രദേശ് ഹൈക്കോടതി 2015 ഒക്ടോബർ 06-ന് CWP നമ്പർ 3652/2015-ൽ പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും ഉള്ളത്.

അഭിഭാഷകരായ വികാസ് മഹാജൻ (AAG), പി.എസ്. പട്വാലിയ (സീനിയർ അഡ്വക്കേറ്റ്), ആകാശ് വർമ്മ, അനിൽ കുമാർ, അഭിനവ് മുഖർജി, എം.എസ്. ബിഹ്ല ശർമ്മ, എം.എസ്. പൂർണിമ കൃഷ്ണ, എം.എസ്. പ്രതിഷ്ഠ വിജ്, അജയ് മാർവ, അതുൽ കുമാർ, ഈശാൻ ദേവൻ, പ്ലാക് ബാഗ്ചി, അഭിമന്യു ശർമ്മ, ഈശാൻ ദേവൻ, എസ്. കെ. വർമ്മ, സൂര്യനാരായണ സിംഗ്,

എം.എസ്. പ്രഗതി നീഖ്റ, എം.എസ്. കാവേരി വത്സ്, വരീന്ദർ കുമാർ ശർമ്മ, എം.എസ്. രാധിക ഗൗതം, രാജുൽ ശ്രീവാസ്തവ്, കെ. കൃഷ്ണ കുമാർ, വിക്രാന്ത് നാരായൺ വാസുദേവ, അശ്വനി കുമാർ, എം.എസ്. ഇതി ശർമ്മ, ജയ് കുമാർ ഭരദ്വാജ്, രവീന്ദർ നൈൻ, പുനീത് ശർമ്മ, ജോഗി സ്കറിയ, റീഗൻ എസ്. ബാലി, എം.എസ്. ബീന വികൂർ, രവി ഹോമോദ്, വീരഞ്ജനേയവില്ലു കെ.എൽ.എൻ.വി., അനിൽ നാഗ്, രവി ബക്ഷി, ആദിത്യ ധവാൻ, എം.എസ്. കിരൺ ധവാൻ, ശശാങ്ക് കുമാർ, ചന്ദർ ശേഖർ അശ്രി, ജയന്ത് മോഹൻ, സുനിൽ കുമാർ ജെയിൻ, അഭിഷേക് ജെയിൻ, എം.എസ്. അനുഷ അഗർവാൾ, പുണ്യ ഗാർഗ്, അഭിഷേക് ജെയിൻ, ശ്രീലക് നാഥ് രഥ്, വൈ.പി. സിംഗ്, ശരൺ താക്കുർ, മഹേഷ് താക്കുർ, വിജയ് കുമാർ പർദേശി, ഡോ. സുശീൽ ബൽവാഡ, കരൺ ചൗഹാൻ, എം.എസ്. മൻജീത് ചൗള, എം.എസ്. ഭാരതി ത്യാഗി, എം.എസ്. ദിവ്യ ജ്യോതി സിംഗ്, വിനോദ് ശർമ്മ, പവൻ റിലേ, ഗോപാൽ പ്രസാദ്, സതീഷ് കുമാർ, അരവിന്ദ് എസ്., എ. ലക്ഷ്മി നാരായൺ, ശ്രീമതി നനിത ശർമ്മ, വിവേക് ശർമ്മ, ബജ്രംഗ് ലാൽ ജാട്ട്, ബൽദേവ് സിംഗ്, ഡി.എസ്. പാട്യൽ, ബിനയ് കുമാർ ദാസ്, യോഗേഷ് കുമാർ മാത്തുർ, എം.എസ്. അമിത സിംഗ് കൽക്കൽ, എം. സി. ദിംഗ്ര, പീയൂഷ് കാന്ത് റോയ്, എം.എസ്. ഇന്ദിര കനോറ, ഗൗരവ് ദിംഗ്ര, എം.എസ്. ശോഭ ഗുപ്ത, അശ്വനി കുമാർ ഗുപ്ത, വിക്രാന്ത് യാദവ്, പി. എൻ. പുരി, റീത്ത ദിവാൻ പുരി, അഭിഷേക് പുരി, ധീരജ്, പരമാനന്ദ് ഗൗർ, ഏകാൻഷ് ബൻസാൽ, യഷ് പാൽ ദിംഗ്ര, ബൽദേവ് സിംഗ്, ഡി.എസ്. പാട്യൽ, വിനയ് കുമാർ ദാസ് എന്നിവർ ഹാജരായ കക്ഷികളെ പ്രതിനിധീകരിച്ചു.

കോടതിയുടെ വിധിന്യായം പ്രസ്താവിച്ചത്

ജസ്റ്റിസ് (ഡോ.) ധനഞ്ജയ വൈ. ചന്ദ്രചൂഡ്. 1. അനുമതി നൽകി.

2. ആശ്രിത നിയമനം എന്ന വിഷയം കൈകാര്യം ചെയ്ത ഒരു കൂട്ടം കേസുകളിൽ ഹിമാചൽ പ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയുടെ ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച് പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നാണ് നിലവിലെ അപ്പീൽ ഉണ്ടാവിക്കുന്നത്.

3. ഈ അപ്പീലുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രസക്തമായ വസ്തുതകൾ ഇപ്രകാരമാണ്:

4. കുളുവിലെ ഹോർട്ടികൾച്ചർ വകുപ്പിൽ എച്ച്.എഫ്.ഒ ആയി ജോലി ചെയ്തിരുന്ന അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുടെ പിതാവ് സേവനത്തിലിരിക്കെ 2005 മാർച്ച് 29-ന് മരിച്ചു. 2007 മെയ് 8-ന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി ഒരു അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ചു. കുളുവിലെ ഹോർട്ടികൾച്ചർ ഡെപ്യൂട്ടി ഡയറക്ടർ 2007 സെപ്റ്റംബർ 14-ന് അപേക്ഷ യോഗ്യതയുള്ള അധികാരികൾക്ക് കൈമാറി. അപേക്ഷയോടൊപ്പം അയച്ച വരുമാന സർട്ടിഫിക്കറ്റിൽ

ഗവൺമെന്റിൽ നിന്ന് കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കുന്ന പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ലെന്ന് പ്രസ്താവിച്ചുകൊണ്ട് ഹിമാചൽ പ്രദേശ് ഗവൺമെന്റിന്റെ അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി (ഹോർട്ടികൾച്ചർ), 2008 ജനുവരി 15-ന് ഹോർട്ടികൾച്ചർ ഡയറക്ടർക്ക് ഒരു കത്തയച്ചു. അതനുസരിച്ച്, പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വരുമാന സർട്ടിഫിക്കറ്റ് അപേക്ഷകക്ഷി ബന്ധപ്പെട്ട എസ്.ഡി.എമ്മിൽ നിന്ന് ലഭ്യമാക്കണമെന്ന് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി ആവശ്യപ്പെട്ടു.

5. ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെയുള്ള റിട്ട് ഹർജി അതിനുശേഷം ഏഴ് വർഷത്തിലധികം കഴിഞ്ഞ് 2015 മെയ് 11-നാണ് ബോധിപ്പിച്ചത്. താൻ നിവേദനങ്ങൾ നൽകിയെങ്കിലും ഫലമുണ്ടായില്ലെന്നും അതിന്റെ ഫലമായി ഒടുവിൽ ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന അനുച്ഛേദം 226 പ്രകാരം നടപടികൾ ആരംഭിക്കാൻ നിർബന്ധിതനായെന്നും അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു. ഹൈക്കോടതി ഒരു കൂട്ടം കേസുകൾ, അതായത് ലെറ്റേഴ്സ് പേറ്റന്റ് അപ്പീലുകളും റിട്ട് ഹർജികളും വാദത്തിനായി ഒരുമിപ്പിച്ചു. സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും സഹായം ആവശ്യമുള്ള ഒരു കുടുംബത്തെ വിട്ടുപോകുകയും ചെയ്ത സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതർക്ക് സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തൊഴിൽ സഹായം നൽകുന്നതിനായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ രൂപീകരിച്ച 1990 ജനുവരി 18-ലെ നയത്തിൽ നിന്നാണ് അവ പുറപ്പെട്ടത്. ഹൈക്കോടതി, വിധിന്യായത്തിനിടയിൽ താഴെ പറയുന്ന ഒമ്പത് വിഷയങ്ങൾ രൂപീകരിച്ചു:

> "(i) മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കുന്ന കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് വിരമിക്കൽ ആനുകൂല്യങ്ങളും, ആശ്രിത നിയമനം നിഷേധിക്കുന്നതിനായി കുടുംബ വരുമാനത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്താൻ കഴിയുമോ?
>
> (ii) നയത്തിന്റെ പ്രയോഗക്ഷമതയ്ക്ക് പ്രസക്തമായ തീയതി ഏതാണ് - ജീവനക്കാരന്റെ മരണ തീയതിയാണോ അതോ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തൊഴിൽ തേടിക്കൊണ്ട് ആദ്യമായി അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ച തീയതിയാണോ അതോ അധികാരികൾക്ക് മുമ്പാകെ അപേക്ഷ പരിഗണനയ്ക്ക് വന്ന തീയതിയാണോ, കൂടാതെ അത്തരം ഭേദഗതിക്ക് മുൻപ് അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ച സാഹചര്യത്തിൽ, പിന്നീടുള്ള ഭേദഗതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള ഒരു ക്ലെയിം തീരുമാനിക്കാൻ കഴിയുമോ?
>
> (iii) ഒരു അപേക്ഷകൻ വ്യവഹാരത്തിലായിരിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കേസ് പുനഃപരിശോധിക്കാൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്താൽ, അത്തരം അപേക്ഷകന്റെ ക്ലെയിം ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന സമയത്ത് നിലവിലുണ്ടായിരുന്ന നയം അനുസരിച്ചാണോ അതോ ആദ്യമായി ക്ലെയിം ഉന്നയിച്ച സമയത്ത് നിലവിലുണ്ടായിരുന്ന നയം

അനുസരിച്ചാണോ അതോ പരിഗണനാ സമയത്ത് നിലവിലുള്ള നയം അനുസരിച്ചാണോ നിർണ്ണയിക്കേണ്ടത്?

(iv) ഒരിക്കൽ താഴത്തെ വിഭാഗത്തിൽ നിയമിക്കപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞാൽ, അപേക്ഷകന് ഉയർന്ന വിഭാഗത്തിൽ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമനം ആവശ്യപ്പെടാൻ കഴിയുമോ?

(v) ഒരാളെ കരാർ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമിച്ച സാഹചര്യത്തിൽ, സ്ഥിര അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമനം തേടാൻ അദ്ദേഹത്തിന് അവകാശമുണ്ടോ?

(vi) നൽകപ്പെട്ട ഒരു കൂട്ടം കേസുകളിൽ, ഒരു കേസിൽ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള നിയമനം ക്ലാസ്സ്-III തസ്തികയിലും മറ്റ് കേസിൽ നിയമനം ക്ലാസ്സ്-IV തസ്തികയിലുമാണ് നൽകിയിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ, അത് വിവേചനമായി കണക്കാക്കപ്പെടുമോ?

(vii) ഗണ്യമായ കാലതാമസത്തിന് ശേഷം ഒരാൾക്ക് ആശ്രിത നിയമനം അവകാശപ്പെടാൻ കഴിയുമോ?

(viii) ആവശ്യമായ യോഗ്യതയിലോ പ്രായത്തിലോ ഇളവ് നൽകാൻ കഴിയുമോ?

(ix) മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ഒന്നോ അതിലധികമോ ആശ്രിതർ സേവനത്തിലുണ്ടെങ്കിൽ, അവർ വേർപിരിഞ്ഞു താമസിക്കുകയാണെങ്കിലും, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ മറ്റ് ആശ്രിതർക്ക് ആശ്രിത നിയമനം നിഷേധിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു കാരണമായി അത് മാറ്റാൻ കഴിയുമോ?"

6. നിലവിലെ അപ്പീലിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഹിമാചൽ പ്രദേശ് സംസ്ഥാനം (i), (vii) വിഷയങ്ങളിലെ ഹൈക്കോടതിയുടെ തീരുമാനത്തെയാണ് എതിർത്തിട്ടുള്ളത്. അതിനാൽ, ഈ അപ്പീലിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി, നിലവിലെ വിധിന്യായം കേസിന്റെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വശങ്ങളെ മാത്രം നിയന്ത്രിക്കുന്നു.

7. തർക്കത്തിന്റെ സ്വഭാവം മനസ്സിലാക്കുന്നതിനായി, സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ നയത്തിന്റെ ഉത്ഭവത്തിലേക്ക് ശ്രദ്ധ തിരിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്.

8. 18 ജനുവരി 1990-ൽ ഹിമാചൽ പ്രദേശ് സർക്കാർ ആശ്രിതനിയമനങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനായി ഒരു നയം രൂപീകരിച്ചു. സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും കുടുംബത്തെ അടിയന്തര സഹായം ആവശ്യമായ സാഹചര്യത്തിൽ വിട്ടുപോകുകയും ചെയ്യുന്ന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ പുത്രന്മാർ, പുത്രിമാർ, അടുത്ത ബന്ധുക്കൾ എന്നിവരുടെ നിയമനത്തിനായുള്ള

അഭ്യർത്ഥനകൾക്ക് ഇത് ബാധകമാണെന്ന് നയം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. പ്രസക്തമായടത്തോളം, നയം ഇപ്രകാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു:

> "വിഷയം;- സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും തന്റെ കുടുംബത്തെ അടിയന്തര സഹായം ആവശ്യമായ സാഹചര്യത്തിൽ വിട്ടുപോകുകയും ചെയ്ത ഒരു സർക്കാർ സേവകന്റെ പുത്രന്മാർ/പുത്രിമാർ/അടുത്ത ബന്ധുക്കളുടെ നിയമനം.
>
> ...
>
> 1) നയം:- സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുന്ന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതർക്ക് സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള തൊഴിൽ ഒരു അവകാശമായി നൽകേണ്ടതല്ല. മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ കുടുംബം അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ വിട്ടുപോയ അർഹമായ കേസുകളിൽ മാത്രമേ ഇത് നൽകാവൂ. സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമനം നടത്തുന്നതിന് മുൻപ് കുടുംബത്തിന്റെ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ബന്ധപ്പെട്ട ഭരണ വകുപ്പുകൾ ബോധ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്."

9. നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 2 അതിന്റെ പ്രയോഗക്ഷമതയ്ക്കായി, മുൻഗണനാ ക്രമത്തിൽ വിധവ, പുത്രൻ അല്ലെങ്കിൽ അവിവാഹിതയായ പുത്രി എന്നിവർക്കും, അവിവാഹിതനായ സർക്കാർ സേവകന്റെ കാര്യത്തിൽ പിതാവ്, മാതാവ്, സഹോദരൻ അല്ലെങ്കിൽ അവിവാഹിതയായ സഹോദരി എന്നിവർക്കും മാത്രമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. ഖണ്ഡിക 2(എ) ഇപ്രകാരം തുടരുന്നു:

> "2) നയം ആർക്കെല്ലാം ബാധകമാണ്:- സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള തൊഴിൽ സഹായം മുൻഗണനാ ക്രമത്തിൽ താഴെ പറയുന്നവരുടെ വിധവയ്ക്കോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പുത്രനോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു അവിവാഹിതയായ പുത്രിക്കോ (അവിവാഹിതനായ സർക്കാർ സേവകന്റെ കാര്യത്തിൽ പിതാവ്, മാതാവ്, സഹോദരൻ, അവിവാഹിതയായ സഹോദരി എന്നിവർക്ക്) മാത്രമേ അനുവദിക്കൂ:
>
> (എ) സേവനത്തിലിരിക്കെ (ആത്മഹത്യ ഉൾപ്പെടെ) മരിക്കുകയും തന്റെ കുടുംബത്തെ അടിയന്തര സഹായം ആവശ്യമായ സാഹചര്യത്തിൽ വിട്ടുപോകുകയും ചെയ്ത ഒരു സർക്കാർ സേവകൻ."

10. നിശ്ചിത ശമ്പള സ്കെയിലിലുള്ള ക്ലാസ്സ്-III, ക്ലാസ്സ്-IV തസ്തികകളുടെ ഏറ്റവും താഴത്തെ തട്ടിൽ മാത്രമേ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമനം നടത്താൻ കഴിയൂ എന്ന് നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 4 അനുശാസിക്കുന്നു. തൊഴിൽ സഹായം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള അഭ്യർത്ഥനകൾ

സർക്കാർ സേവകൻ മരിച്ച് മൂന്ന് വർഷത്തിനുള്ളിൽ ലഭിക്കണമെന്ന് നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 8 അനുശാസിക്കുന്നു. എങ്കിലും, മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ മക്കളാരും മരണസമയത്ത് പ്രായപൂർത്തിയായവരല്ലെങ്കിൽ, നിയമനത്തിനായുള്ള അഭ്യർത്ഥന സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി മൂത്ത പുത്രനോ അവിവാഹിതയായ പുത്രിക്കോ ഇരുപത്തിയൊന്ന് വയസ്സ് തികയുന്നത് വരെ നീട്ടിനൽകും. ഖണ്ഡിക 8 ഇപ്രകാരം തുടരുന്നു:

> "8) ആശ്രിതനിയമനങ്ങൾക്കായുള്ള വൈകിയുള്ള അഭ്യർത്ഥനകൾ: തൊഴിൽ സഹായം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള അഭ്യർത്ഥനകൾ സർക്കാർ സേവകൻ മരിച്ച് മൂന്ന് വർഷത്തിനുള്ളിൽ ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പിൽ ലഭിക്കണം. സർക്കാർ സേവകൻ മരിക്കുന്ന സമയത്ത് മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ പുത്രന്മാരിലോ/പുത്രിമാരിലോ ആരും പ്രായപൂർത്തി (18 വയസ്സ്) തികയാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പിൽ തൊഴിൽ സഹായത്തിനായുള്ള അഭ്യർത്ഥന സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി മൂത്ത പുത്രന്/അവിവാഹിതയായ പുത്രിക്ക് 21 വയസ്സ് തികയുന്നത് വരെ ആയിരിക്കും. ട്രാൻസ്ഫർ നയത്തിൽ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള പ്രയാസമേറിയ പ്രദേശങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന മരിച്ച സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ പുത്രന്മാർ/അവിവാഹിതരായ പുത്രിമാർ/വിധവ എന്നിവരുടെ കാര്യത്തിലല്ലാതെ, മേൽപ്പറഞ്ഞ പ്രായത്തിന് ശേഷമുള്ള അഭ്യർത്ഥനകൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ യാതൊരു ഇളവും അനുവദിക്കില്ല."

11. സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുന്ന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിയിൽ കാര്യമായ മാറ്റമുണ്ടാക്കിയ നിരവധി ക്ഷേമ നടപടികൾ സർക്കാർ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്ന് നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 10 അനുശാസിക്കുന്നു. അതിനാൽ, സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള തൊഴിൽ സഹായ കേസുകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ആ ക്ഷേമ നടപടികൾ മുഖേന കുടുംബത്തിന് ലഭിച്ച ആനുകൂല്യങ്ങൾ "കണക്കിലെടുക്കാം" എന്ന് നയം അനുശാസിക്കുന്നു. നയം രൂപീകരിച്ച തീയതിയിൽ മരിച്ച ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്ക് ലഭ്യമായിരുന്ന ക്ഷേമ നടപടികളെ നയം എണ്ണിപ്പറാമർശിക്കുന്നു. ഈ കേസിൽ സ്വാധീനമുള്ള നയത്തിലെ ഖണ്ഡിക 10(സി) ഇപ്രകാരം തുടരുന്നു:

> "(സി) തൊഴിൽ സഹായത്തിനുള്ള വ്യവസ്ഥ 1958-ൽ ഏർപ്പെടുത്തിയതാണ്, അതിനുശേഷം സർക്കാർ നിരവധി ക്ഷേമ നടപടികൾ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്, അവ സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുന്ന സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക നിലയിൽ കാര്യമായ മാറ്റമുണ്ടാക്കി. സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള തൊഴിൽ സഹായ കേസുകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ഈ നടപടികൾ മുഖേന കുടുംബത്തിന് ലഭിച്ച ആനുകൂല്യം

കണക്കിലെടുക്കാം. മരിച്ച ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്ക് നിലവിൽ ലഭ്യമായ അത്തരം നടപടികൾ ചുരുക്കത്തിൽ താഴെ പറയുന്നവയാണ്:

(i) മരിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് സർക്കാർ സേവകന് ലഭിച്ചിരുന്ന പ്രതിഫലത്തിന്റെ 10 മടങ്ങ് നിരക്കിൽ അഡ്ഹോക് സൗജന്യ സഹായ ഗ്രാന്റ്, കുറഞ്ഞത് 10,000/- രൂപയും പരമാവധി 30,000/- രൂപയും വിധേയമായി.

(ii) പരിഷ്കരിച്ച കുടുംബ പെൻഷൻ അനുവദിക്കൽ.

(iii) താഴെ പറയുന്ന രീതിയിൽ മരണാനന്തര സൗജന്യവേതനം അനുവദിക്കൽ:-

സേവന ദൈർഘ്യം	സൗജന്യവേതനത്തിന്റെ നിരക്ക്
എ) ഒരു വർഷത്തിൽ താഴെ	പ്രതിഫലത്തിന്റെ 2 മടങ്ങ്.
ബി) ഒരു വർഷമോ അതിലധികമോ എന്നാൽ 5 വർഷത്തിൽ താഴെ	പ്രതിഫലത്തിന്റെ 6 മടങ്ങ്.
സി) 5 വർഷമോ അതിലധികമോ എന്നാൽ 20 വർഷത്തിൽ താഴെ	പ്രതിഫലത്തിന്റെ 12 മടങ്ങ്.
ഡി) 20 വർഷമോ അതിലധികമോ	യോഗ്യമായ സേവനത്തിന്റെ പൂർത്തിയാക്കിയ ഓരോ ആറുമാസക്കാലയളവിനും പ്രതിഫലത്തിന്റെ പകുതി, പരമാവധി പ്രതിഫലത്തിന്റെ 33 മടങ്ങിന് വിധേയമായി; മരണാനന്തര സൗജന്യവേതന തുക യാതൊരു കാരണവശാലും ഒരു ലക്ഷം രൂപയിൽ കവിയാൻ പാടില്ല.

(iv) ജീവനക്കാരുടെ ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി:- മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ കുടുംബത്തിന് താഴെ പറയുന്ന രീതിയിലുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായം:

(i) ക്ലാസ്സ്-IV ജീവനക്കാർ- 10,000/- രൂപ.

(ii) ക്ലാസ്സ്-III ജീവനക്കാർ- 20,000/- രൂപ.

(iii) ക്ലാസ്സ്-II ജീവനക്കാർ- 40,000/- രൂപ.

(iv) ക്ലാസ്സ്-I ജീവനക്കാർ- 80,000/- രൂപ.

(v) കൂടാതെ സർക്കാർ സേവകൻ ഫണ്ടിലേക്ക് സംഭാവന ചെയ്ത തുകയുടെ ഏകദേശം 2/3 ഭാഗവും മേൽപ്പറഞ്ഞ തുകകൾക്കൊപ്പം നൽകേണ്ടതാണ്.

(vi) മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ ക്രെഡിറ്റിലുള്ള അവധി പണമാക്കി മാറ്റുന്നത്, പരമാവധി 240 ദിവസങ്ങൾക്ക് വിധേയമായി.

(vii) ഡെപ്പോസിറ്റ് ലിങ്ക്ഡ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിക്ക് കീഴിലുള്ള ചില നിബന്ധനകൾക്ക് വിധേയമായി, വരിക്കാരന്റെ മരണത്തിന് തൊട്ടു മുൻപുള്ള മൂന്ന് വർഷക്കാലത്തെ മരിച്ച സർക്കാർ സേവകന്റെ ജി.പി.എഫിലെ ശരാശരി ബാലൻസിന് തുല്യമായ അധിക തുകയ്ക്കുള്ള അർഹത."

12. നയത്തിൽ കാലാകാലങ്ങളിൽ ഭേദഗതികൾ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

2002 ഓഗസ്റ്റ് 24-ന്, നയത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന "ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ" എന്ന പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ച് ഒരു വ്യക്തീകരണം പുറപ്പെടുവിച്ചു. വ്യക്തീകരണം ഇപ്രകാരം നൽകി:

".....ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, എന്താണ് "ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ" എന്നതിനെക്കുറിച്ച് അന്വേഷിച്ചും ഈ വിഷയത്തിൽ ഏകീകൃതമായ ചില മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കണമെന്ന് അഭ്യർത്ഥിച്ചും ചില വകുപ്പുകളിൽ നിന്ന് പരാമർശങ്ങൾ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വിഷയം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിഗണിച്ചു, "ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ" എന്നതിന് തുല്യമായ നിർദ്ദിഷ്ട മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നത് സാധ്യമോ പ്രായോഗികമോ അല്ല എന്ന് ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടു. ഒരു കുടുംബത്തിന്റെ "ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ" കാണേണ്ടത്, മരിച്ചയാൾ വിട്ടുപോയ ആസ്തികൾ അതായത് സ്ഥാവര ജംഗമ വസ്തുക്കൾ, വിവിധ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള വരുമാനം അതായത് ആസ്തികൾ, വീട്(കൾ), പെൻഷൻ, വരുമാനത്തിന് കാരണമാകുന്ന സമ്പാദ്യങ്ങൾ, തൊഴിൽ നില, വിപുലമായ കുടുംബത്തിനുള്ളിലെ ജീവനക്കാരുടെ എണ്ണം തുടങ്ങിയവയും അതുപോലെ ബാധ്യതകൾ അതായത് മരിച്ചയാൾ വിട്ടുപോയ ആശ്രിതരുടെ എണ്ണം, പ്രത്യേകിച്ച് അവിവാഹിതരായ പുത്രിമാർ, പ്രായമായ മാതാപിതാക്കൾ തുടങ്ങിയവയും, സർക്കാർ ജീവനക്കാരന്റെ ജീവിതകാലത്ത് മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബം ശീലിച്ചിരുന്ന പ്രത്യേക ജീവിതനിലവാരത്തോടുള്ള ചില പരിഗണനകളും പ്രത്യേകമായി

പരാമർശിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കണം. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതന്/വാർഡിന് ജോലി നൽകുന്നതിന്റെ സ്വീകാര്യത സംബന്ധിച്ച് ഏതെങ്കിലും തീരുമാനത്തിൽ എത്തുന്നതിന് മുമ്പ് മനസ്സിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ട സുപ്രധാന പാരാമീറ്ററുകൾ ഇവയാണ്. മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചത് കാണിക്കുന്നത് പോലെ, "ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ" എന്ന ചോദ്യം, അതിനാൽ, പരാമർശിച്ച എല്ലാ പ്രസക്തമായ വശങ്ങളെയും കുറിച്ചുള്ള വിശദമായ വിവരങ്ങൾ ശേഖരിച്ച ശേഷം ഓരോ വ്യക്തിഗത കേസിലും തീരുമാനിക്കേണ്ടതാണ്, അതിലൂടെ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള നിയമനം ഒരു പതിവ് കാര്യമായി നൽകില്ല. എല്ലാ അർഹമായ കേസുകളിലും അനുയോജ്യമായ തൊഴിൽ നൽകാൻ എല്ലാ ശ്രമങ്ങളും നടത്തണം. സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള നിയമനം ഒരു അവകാശമായി അവകാശപ്പെടാൻ കഴിയില്ല എന്നത് എപ്പോഴും മനസ്സിൽ വയ്ക്കണം. കൂടാതെ, അത്തരം കേസുകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ "തിരഞ്ഞെടുക്കൽ" എന്ന ഘടകം ഒഴിവാക്കാൻ യോഗ്യതയുള്ള അധികാരി പൂർണ്ണമായ മുൻകരുതലുകൾ എടുക്കണം."

13. തുടർന്ന്, 2008 ഏപ്രിൽ 4-ലെ ഒരു ഓഫീസ് മെമ്മോറാണ്ടം, ഒരു മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബം ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിലാണോ എന്ന് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, യാതൊരു തരത്തിലുള്ള സർട്ടിഫിക്കറ്റും ആവശ്യമില്ലെന്ന് വ്യക്തമാക്കി. വ്യക്തീകരണം, മറ്റ് കാര്യങ്ങൾക്കൊപ്പം, ഇപ്രകാരം നൽകി:

"3. നിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ച് യാതൊരു തരത്തിലുള്ള ദാരിദ്ര്യ സർട്ടിഫിക്കറ്റും ആവശ്യമില്ല. കുടുംബത്തിന്റെ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ മാത്രമേ പരിശോധിക്കേണ്ടതുള്ളൂ. കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാനം പരിശോധിക്കുന്നതിലൂടെ ഈ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കാൻ കഴിയും. സർക്കാർ അത്തരമൊരു സർട്ടിഫിക്കറ്റ് നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടില്ല, ബാധിക്കപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങളിൽ നിന്ന് ദാരിദ്ര്യ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യരുത്."

14. നയത്തിന്റെ പരാമർശം ആവശ്യമായ മറ്റൊരു വശം വരുമാന പരിധികളുടെ നിർണ്ണയമാണ്. 2008 നവംബർ 1-ന്, ഹൈക്കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി, ചീഫ് എഞ്ചിനീയർക്ക് അയച്ച കത്തിൽ ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ PBW-A-B(2)-34/2006 എന്ന നമ്പറിലുള്ള 2008 സെപ്റ്റംബർ 29-ലെ കത്ത് പരാമർശിച്ചു. ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിർദ്ദേശിച്ച വരുമാന മാനദണ്ഡം താഴെ പറയുന്ന നിബന്ധനകളിലായിരുന്നു:

"ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിശ്ചയിച്ച വരുമാന മാനദണ്ഡം, 4 അംഗങ്ങളുള്ള ഒരു കുടുംബത്തിന് ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിശ്ചയിച്ച പരമാവധി കുടുംബ വരുമാന പരിധിയായ 1.00 ലക്ഷം രൂപ കണക്കിലെടുക്കുന്നു, ചെറിയ കുടുംബങ്ങൾക്ക് ആന്തരിക മാനദണ്ഡം ഒരാൾക്ക് പ്രതിവർഷം

25,000/- രൂപയാണ്. അങ്ങനെ, ഒരൊറ്റ ആശ്രിതൻ മാത്രമാണെങ്കിൽ, പരിഗണിക്കേണ്ട മൊത്തത്തിലുള്ള വരുമാന പരിധി പ്രതിവർഷം 25,000/- രൂപയാണ്. മരിച്ചയാളുടെ രണ്ട് ആശ്രിതർ ഉണ്ടെങ്കിൽ, അപേക്ഷകന്റെ വരുമാനം പ്രതിവർഷം 50,000/- രൂപയിൽ കവിയാൻ പാടില്ല. മൂന്ന് ആശ്രിതരുടെ കാര്യത്തിൽ, മൊത്തത്തിലുള്ള വരുമാനം പ്രതിവർഷം 75,000/- രൂപയിൽ കവിയാൻ പാടില്ല. കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ എണ്ണം നാലിൽ കൂടുതലാണെങ്കിൽ പോലും മൊത്തത്തിലുള്ള വരുമാന പരിധി പ്രതിവർഷം 1.00 ലക്ഷം രൂപയാണ്. സൗജന്യവേതനം, അവധി പണമാക്കി മാറ്റൽ, കമ്മ്യൂട്ടേഷൻ തുക എന്നിവ കുടുംബ വരുമാനം കണക്കാക്കുന്ന ആവശ്യത്തിനായി ഒഴിവാക്കിയിരിക്കുന്നു, എന്നാൽ പ്രതിമാസ പെൻഷൻ/കുടുംബ പെൻഷൻ, ക്ഷാമബത്ത, ഇടക്കാല ആശ്വാസം എന്നിവ വാർഷിക കുടുംബ വരുമാനം കണക്കാക്കുന്നതിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്."

15. 1,00,000/- രൂപ എന്ന വരുമാന പരിധി പിന്നീട് 1,50,000/- രൂപയായി പരിഷ്കരിച്ച വസ്തുത ഹൈക്കോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയിട്ടുണ്ട്. ഈ പരിഷ്കരണം 2011 ഏപ്രിൽ 20-ന് നടന്നതാണെന്ന് സംസ്ഥാനത്തിന് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിജ്ഞനായ സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ പി.എസ്. പട്വാലിയ വാദത്തിനിടെ ഈ കോടതിയെ അറിയിച്ചു.

16. തീരുമാനത്തിനായി താൻ രൂപീകരിച്ച ഒന്നാമത്തെ വിഷയത്തെ കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോൾ, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതന് ആശ്രിത നിയമനം നൽകണമോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കാൻ സർക്കാരിന് അവകാശമില്ലെന്ന് ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചു.

17. ഈ നിഗമനത്തിലെത്തുന്നതിനായി, ഹൈക്കോടതി ഈ കോടതിയുടെ ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ വേഴ്സസ് ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് കോർപ്പറേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ(1) എന്ന തീരുമാനത്തെയും തുടർന്നുണ്ടായ എ.പി.എസ്.ആർ.ടി.സി, മുഷീറാബാദ് വേഴ്സസ് സർവറുന്നീസ ബീഗം(2), കാനറ ബാങ്ക് വേഴ്സസ് എം. മഹേഷ് കുമാർ(3) എന്നീ രണ്ട് തീരുമാനങ്ങളെയും ആശ്രയിച്ചിട്ടുണ്ട്. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർക്ക് ലഭിക്കുന്ന കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും പരിഗണിക്കാൻ സർക്കാരിന് അവകാശമില്ലെന്ന് വിധിച്ച ശേഷം, ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിർദ്ദേശിച്ച വരുമാന പരിധി നയത്തിന്റെ ഭേദഗതിയായി മാറുന്നില്ലെന്നും അതിനാൽ ആശ്രിതനിയമന കേസുകളിൽ തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ അത് അവഗണിക്കണമെന്നും ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചു.

---

1 (2005) 10 എസ്.സി.സി. 289

2 എ.ഐ.ആർ 2008 എസ്.സി.ഡബ്ല്യു 198

3 (2015) 7 എസ്.സി.സി. 412

18. ഹൈക്കോടതി സ്വീകരിച്ച നിലപാടിനെ ചോദ്യം ചെയ്തുകൊണ്ട്, 1990 ജനുവരി 18-ലെ നയത്തിലെ നിബന്ധനകൾ, സംസ്ഥാനത്തെ ഒരു ജീവനക്കാരൻ സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും കുടുംബത്തെ ദരിദ്രമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നിടത്ത് സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതർക്ക് തൊഴിൽ സഹായം നൽകുന്നത് വിഭാവനം ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്ന് അഭിജ്ഞനായ സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ പി.എസ്. പട്വാലിയ വാദിച്ചു. സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുന്ന ഒരു ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബം അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമുള്ള സാഹചര്യത്തിലാണെങ്കിൽ അവർക്ക് സഹായം നൽകണം എന്നതാണ് ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ ഉത്ഭവം എന്നാണ് സമർപ്പണം. ആശ്രിതനിയമനത്തിന് അവകാശമില്ലെന്നും എന്നാൽ അത്തരമൊരു പദ്ധതി നിലവിലുള്ളിടത്ത് തൊഴിലുടമ രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള നിലവിലുള്ള പദ്ധതിക്കോ ചട്ടങ്ങൾക്കോ അനുസൃതമായി പരിഗണിക്കപ്പെടാനുള്ള അർഹത മാത്രമേയുള്ളൂ എന്ന തത്വം ഈ കോടതിയുടെ വിധിന്യായങ്ങളുടെ ഒരു നിര തന്നെ സ്ഥാപിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അഭിജ്ഞനായ സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ സമർപ്പിച്ചു. നിലവിലെ കേസിൽ, പിന്നീട് ഭേദഗതി ചെയ്ത പ്രകാരം, മരിച്ചയാൾ വിട്ടുപോയ ആസ്തികൾ, പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള വരുമാനം, ആശ്രിതരുടെ എണ്ണം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ബാധ്യതകളുടെ സ്വഭാവം എന്നിവ കണക്കിലെടുത്താണ് കുടുംബം ദരിദ്ര സാഹചര്യത്തിലാണോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കേണ്ടതെന്ന് നയം നിഷ്കർഷിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് വാദിച്ചു. അതിനാൽ, പെൻഷൻ ആനുകൂല്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് നയത്തിലെ നിബന്ധനകൾ ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ, നയം അവഗണിക്കാൻ നിർദ്ദേശം നൽകിയ ഹൈക്കോടതിയുടെ നടപടി ന്യായമല്ലെന്ന് വാദിച്ചു. അതേസമയം, സർക്കാർ സൗജന്യവേതനം, അവധി പണമാക്കി മാറ്റൽ, കമ്മ്യൂട്ടേഷൻ എന്നിവ കണക്കിലെടുക്കുന്നില്ലെന്ന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു. എന്നിരുന്നാലും, പ്രതിമാസ പെൻഷൻ, കുടുംബ പെൻഷൻ, ക്ഷാമബത്ത, ഇടക്കാല ആശ്വാസം എന്നിവ പരിഗണിക്കുന്നുണ്ട്. ഒറ്റത്തവണ ലഭിക്കുന്ന പേയ്മെന്റുകൾ ഒഴിവാക്കുന്നതിനുള്ള യുക്തി, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പരിഗണനയിൽ ഇവ ഒരു നിശ്ചിത കാലയളവിൽ കുടുംബത്തിന് പ്രയോജനപ്പെടില്ല എന്നതാണ്. അത് എത്രതന്നെയായാലും, വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കാനുള്ള ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ തീരുമാനത്തിൽ പിഴവ് കണ്ടെത്താൻ കഴിയില്ലെന്നും വാദിച്ചു. വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് വ്യക്തിഗത അപേക്ഷകളുടെ നിഷ്പക്ഷമായ വിലയിരുത്തലിനെ സഹായിക്കുന്നുവെന്ന് അഭിജ്ഞനായ സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ സമർപ്പിച്ചു. ഇത് വിവേചനാധികാരത്തിന്റെ ഘടകത്തെ കുറയ്ക്കുകയും ഒരു കുടുംബത്തിന്റെ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങൾ തീരുമാനിക്കുന്നതിനുള്ള വരുമാന മാനദണ്ഡം എന്തായിരിക്കണം എന്നതിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഓരോ കേസ് തിരിച്ചുള്ള വിശകലനം ഒഴിവാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അവസാനമായി, നിലവിലെ കേസിലെ വസ്തുതകളിൽ, 2007-ൽ അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി സമർപ്പിച്ച അപേക്ഷ കൈകാര്യം ചെയ്തത് കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കുന്ന പെൻഷൻ വരുമാന

പ്രസ്താവനയിൽ ഉൾപ്പെടുത്താൻ ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടാണ്. അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറിയുടെ 2008 ജനുവരി 15-ലെ കത്തിന് ശേഷം ഏഴ് വർഷത്തിലധികം കഴിഞ്ഞും ജീവനക്കാരന്റെ മരണത്തിന് ഏകദേശം പത്ത് വർഷത്തിന് ശേഷവും 2015 മെയ് 11-നാണ് റിട്ട് ഹർജി ഫയൽ ചെയ്തത്. അതിനാൽ, അപേക്ഷ പരിഗണിക്കാൻ ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച അന്തിമ നിർദ്ദേശം വ്യക്തമായും തെറ്റാണെന്ന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ജീവനക്കാരന്റെ മരണം മൂലമുണ്ടായ പെട്ടെന്നുള്ള പ്രതിസന്ധിയെ അതിജീവിക്കാൻ കുടുംബത്തെ പ്രാപ്തരാക്കുക എന്നതാണ് ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. അതിനാൽ, ഇത്തരത്തിലുള്ള കാലതാമസം അപേക്ഷയുടെയും റിട്ട് ഹർജിയുടെയും നിരസിക്കലിന് കാരണമാകണം.

19. മറുഭാഗത്ത്, നയത്തിലെ ഖണ്ഡിക 8 പ്രകാരം, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ മക്കളിൽ ആരും പ്രായപൂർത്തിയാകാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി മൂത്ത കുട്ടിക്ക് ഇരുപത്തിയൊന്ന് വയസ്സ് തികയുന്നത് വരെ നീട്ടിയിട്ടുണ്ട് എന്ന വസ്തുത കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ പരിഗണിക്കുന്നതിന് ന്യായരഹിതമായ കാലതാമസം തടസ്സമാകരുത് എന്ന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ മരണ തീയതിയിൽ അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി പ്രായപൂർത്തിയാകാത്ത ആളായിരുന്നില്ലെങ്കിലും, സംസ്ഥാനത്തെ റിക്രൂട്ട്മെന്റിനുള്ള ഉയർന്ന പ്രായപരിധി നാൽപ്പത്തിയഞ്ച് വയസ്സായി ഉയർത്തിയതിനാൽ, കാലതാമസം കൊണ്ടുമാത്രം അപേക്ഷ നിരസിക്കപ്പെടാൻ പാടില്ലെന്ന് യുക്തിസഹമായ സാമ്യതയിലൂടെ വാദിക്കപ്പെട്ടു. കുടുംബ പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടുത്തുന്ന കാര്യത്തിൽ, ഈ കോടതിയുടെ ചില വിധിന്യായങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള ഹൈക്കോടതിയുടെ തീരുമാനത്തെയാണ് ആശ്രയിച്ചത്. അവസാനമായി, വരുമാന പരിധിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഹൈക്കോടതി പരിഗണിച്ച കാര്യങ്ങൾക്ക് പുറമെ, നയം ഭേദഗതി ചെയ്യാൻ ധനകാര്യ വകുപ്പിന് അധികാരമില്ലെന്ന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു. കൂടാതെ, 2008 സെപ്റ്റംബർ 29-ന് ധനകാര്യ വകുപ്പ് നിശ്ചയിച്ചതും പിന്നീട് 1,50,000/- രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചതുമായ 1,00,000/- രൂപയുടെ വരുമാന പരിധിക്ക് അടിസ്ഥാനമില്ല. അനാവശ്യമായി കുറഞ്ഞ വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നതിന്റെ ഫലമായി, ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിലുള്ളതും തൊഴിൽ ആവശ്യമുള്ളതുമായ കുടുംബങ്ങൾക്ക് ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ ആനുകൂല്യം നിഷേധിക്കപ്പെടുമെന്ന് വാദിക്കപ്പെട്ടു.

20. പരസ്പരവിരുദ്ധമായ വാദങ്ങൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, സർക്കാരിന്റെ സേവനത്തിലുള്ള ഏതെങ്കിലും പൊതു തസ്തികയിലേക്കുള്ള നിയമനം ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടനയുടെ 14, 16 അനുച്ഛേദങ്ങളുമായി പൊരുത്തപ്പെടുന്ന തത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടത്തണം എന്ന പൊതു നിയമത്തിന്റെ ഒരു അപവാദമാണ് ആശ്രിത നിയമനം എന്നത് മനസ്സിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. ആശ്രിതനിയമന നയത്തിന്റെ ഗുണഫലത്താൽ സംസ്ഥാനത്തെ മരിച്ച

ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർ യോഗ്യരാക്കപ്പെടുന്നു. സേവനത്തിലിരിക്കെ ജീവനക്കാരന്റെ അകാല മരണം സംഭവിക്കുമ്പോൾ ഒരു കുടുംബം സാമ്പത്തിക കഷ്ടപ്പാടുകളുടെ അവസ്ഥയിലായേക്കാം എന്ന് നയം അംഗീകരിക്കുന്നു എന്നതാണ് നയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ ആനുകൂല്യം അനുവദിക്കുന്നതിന് സർക്കാരിന് അടിസ്ഥാനം നൽകുന്നത് ആവശ്യത്തിന്റെ അടിയന്തര സ്വഭാവമാണ്. അടിയന്തര സഹായത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ കുടുംബം ദരിദ്രമായിത്തീരുമെന്ന് കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തികവും മറ്റുമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് അധികാരി കണ്ടെത്തുന്നിടത്ത്, കുടുംബത്തിലെ ആശ്രിതനായ ഒരു അംഗത്തിൽ നിന്നുള്ള അപേക്ഷ പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്. അത്തരം അപേക്ഷകൾ പരിഗണിക്കുന്ന നിബന്ധനകൾ സർക്കാർ രൂപീകരിച്ച നയത്തിന് വിധേയമാണ്, കൂടാതെ നയത്തിലെ നിബന്ധനകൾ പാലിക്കുകയും വേണം. ആ അർത്ഥത്തിൽ, ആശ്രിതനിയമനത്തിന് അവകാശമില്ല എന്നത് നിയമത്തിലെ സുസ്ഥിരമായ തത്വമാണ്. എന്നാൽ, ഒരു നയം നിലവിലുള്ളിടത്ത്, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിലെ ആശ്രിതനായ അംഗത്തിന് ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി അപേക്ഷിക്കാനും സർക്കാർ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള നിബന്ധനകൾക്കും വ്യവസ്ഥകൾക്കും അനുസൃതമായി അപേക്ഷ പരിഗണിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടാനും അവകാശമുണ്ട്.

21. 1990 ജനുവരി 18-ന് രൂപീകരിച്ച നിലവിലെ കേസിലെ നയം, സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും "തങ്ങളുടെ കുടുംബങ്ങളെ ദരിദ്രമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഉപേക്ഷിക്കുകയും" ചെയ്ത സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതർക്ക് തൊഴിൽ സഹായം നൽകുന്നതിനെക്കുറിച്ച് അസന്ദിഗ്ധമായി സംസാരിക്കുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, ഒരു സർക്കാർ സേവകന്റെ മരണം അവരെ അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഉപേക്ഷിച്ച ആ കുടുംബങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനായി ഈ നയം രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണ്. ക്ഷേമ നടപടികളുടെ കാരണത്താൽ ഒരു കുടുംബത്തിന് ലഭിക്കുന്ന ആനുകൂല്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് നയത്തിലെ ഖണ്ഡിക 10 അംഗീകരിക്കുന്നു. അവയിൽ, കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക സാഹചര്യങ്ങൾ വിലയിരുത്തുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷനും മരണാനന്തര സൗജന്യവേതനവും കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് നയം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടു മാത്രം മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതരെ ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി പരിഗണിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് നയം തടയുന്നില്ല. അടിയന്തര ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ആവശ്യമായ ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ കുടുംബം വിട്ടുപോയോ എന്ന് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് മാത്രമാണ് നയം അനുശാസിക്കുന്നത്. കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത്, അതിനാൽ, കണക്കിലെടുക്കേണ്ട പരിഗണനകളിൽ ഒന്നാണ്. നയത്തിന്റെ ഖണ്ഡിക 10(സി) കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക ആവശ്യത്തെ ബാധിക്കുന്ന, സംസ്ഥാനം നൽകുന്ന നടപടികൾ നിരത്തുന്നു.

22. നയത്തിലെ വ്യക്തമായ നിബന്ധനകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, ഗവൺമെന്റ് അതിന്റെ നയം അവഗണിക്കാൻ ഒരു മാൻഡമസ് പുറപ്പെടുവിച്ചതിൽ ഹൈക്കോടതിക്ക് പിഴവ് സംഭവിച്ചു എന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു. അത്തരമൊരു നിർദ്ദേശം ഹൈക്കോടതിക്ക് പുറപ്പെടുവിക്കാൻ കഴിയില്ലായിരുന്നു. മേൽപ്പറഞ്ഞ നിബന്ധനകളിൽ ഒരു മാൻഡമസ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് ഈ കോടതിയുടെ ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ (മേൽപ്പരാമർശം) എന്ന തീരുമാനത്തിൽ നിന്നാണ് ഹൈക്കോടതി ഊർജ്ജം ഉൾക്കൊണ്ടത്. അത് ആശ്രിതനിയമനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു കേസായിരുന്നു, അവിടെ ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെയുള്ള നടപടികൾക്കിടയിൽ, ലാഭകരമായ തൊഴിലിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കുടുംബാംഗങ്ങൾ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നുണ്ടോ എന്നതിനെക്കുറിച്ച് അന്വേഷണം നടത്തി റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കാൻ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ തൊഴിലുടമയായ ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് കോർപ്പറേഷനോട് ഒരു അഭിജ്ഞനായ സിംഗിൾ ജഡ്ജി നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള ഹർജി നിരസിച്ച ഹൈക്കോടതി വിധിന്യായത്തിന് എതിരായ അപ്പീലിൽ, അഭിജ്ഞനായ സിംഗിൾ ജഡ്ജിയുടെ ഉത്തരവ് പ്രകാരം വിഷയം അന്വേഷിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ഹൈക്കോടതി അന്വേഷിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ റിപ്പോർട്ട് നൽകുന്നതിൽ പൂർണ്ണമായും വീഴ്ച വരുത്തിയതായി ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. കുടുംബത്തിന് കുടുംബ പെൻഷനും സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളായി മറ്റ് തുകകളും ലഭിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽ ഹൈക്കോടതി ഹർജി നിരസിച്ചു. ഹൈക്കോടതിയുടെ വീക്ഷണം റദ്ദാക്കിക്കൊണ്ട്, ഈ കോടതിയുടെ രണ്ട് അംഗ ബെഞ്ച് ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> "6. ഈ കോടതിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ, മരിച്ചയാളുടെ വിധവയ്ക്ക് കുടുംബ പെൻഷനായി നൽകുന്ന തുകയും (അപ്പീൽവാദിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ആ തുക ഇപ്പോൾ പകുതിയായി കുറഞ്ഞു) ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരം സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളായി നൽകിയ മറ്റ് തുകകളും കണക്കിലെടുക്കുന്നത് വകുപ്പ് അധികാരികളെയും അഭിജ്ഞനായ സിംഗിൾ ജഡ്ജിയെയും സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം പൂർണ്ണമായും അപ്രസക്തമായിരുന്നു..."

23. ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനം പിന്നീട് നിരവധി വിധിന്യായങ്ങളിൽ പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ആ തീരുമാനങ്ങളെക്കുറിച്ച് പരാമർശിക്കുന്നതിന് മുമ്പ്, ആശ്രിതനിയമനത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ വേഴ്സസ് ഹരിയാന സംസ്ഥാനം(4) എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി പരിഗണിച്ചിരുന്നു എന്നത് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിൽ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള തത്വങ്ങൾ പിന്നീട് ഈ കോടതിയിലെ മുൻകാലവിധിപ്രമാണങ്ങളുടെ സ്ഥിരമായ ഒരു നിരയിൽ പിന്തുടർന്നിട്ടുണ്ട്. ഈ തത്വങ്ങൾ താഴെ പറയുന്ന ഉദ്ധരണിയിൽ സംഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു:

---

4 (1994) 4 എസ്.സി.സി. 138

"2. ...ഒരു ചട്ടം എന്ന നിലയിൽ, പൊതുസേവനങ്ങളിലെ നിയമനങ്ങൾ അപേക്ഷകളുടെ പരസ്യമായ ക്ഷണം, മെറിറ്റ് എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കർശനമായി നടത്തണം. മറ്റൊരു നിയമന രീതിയോ മറ്റ് പരിഗണനകളോ അനുവദനീയമല്ല. ഗവൺമെന്റുകൾക്കോ പൊതു അധികാരികൾക്കോ മറ്റ് നടപടിക്രമങ്ങൾ പിന്തുടരാനോ തസ്തികയ്ക്കായി ചട്ടങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള യോഗ്യതകളിൽ ഇളവ് നൽകാനോ സ്വാതന്ത്ര്യമില്ല. എന്നിരുന്നാലും, എല്ലാ കേസുകളിലും കർശനമായി പാലിക്കേണ്ട ഈ പൊതു ചട്ടത്തിന്, നീതിയുടെ താൽപ്പര്യാർത്ഥം ചില സാഹചര്യങ്ങളെ നേരിടാൻ ചില അപവാദങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അത്തരമൊരു അപവാദം, സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിക്കുകയും തന്റെ കുടുംബത്തെ ദാരിദ്ര്യത്തിലും ജീവനമാർഗ്ഗമില്ലാതെയും ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർക്ക് അനുകൂലമായുള്ളതാണ്. ഇത്തരം കേസുകളിൽ, കേവലം മാനുഷികമായ പരിഗണനയാൽ, ഏതെങ്കിലും ജീവനമാർഗ്ഗം നൽകിയില്ലെങ്കിൽ കുടുംബത്തിന് രണ്ടറ്റവും മുട്ടിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന വസ്തുത കണക്കിലെടുത്ത്, മരിച്ചയാളുടെ ആശ്രിതരിൽ അത്തരം നിയമനത്തിന് യോഗ്യനായ ഒരാൾക്ക് ലാഭകരമായ തൊഴിൽ നൽകുന്നതിന് ചട്ടങ്ങളിൽ ഒരു വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ആശ്രിത നിയമനം നൽകുന്നതിന്റെ മുഴുവൻ ലക്ഷ്യവും കുടുംബത്തെ പെട്ടെന്നുള്ള പ്രതിസന്ധിയെ അതിജീവിക്കാൻ പ്രാപ്തരാക്കുക എന്നതാണ്. അത്തരമൊരു കുടുംബത്തിലെ അംഗത്തിന് ഒരു തസ്തിക നൽകുക എന്നതല്ല ലക്ഷ്യം, മരിച്ചയാൾ വഹിച്ചിരുന്ന അതേ തസ്തിക നൽകുക എന്നത് അതിലും കുറഞ്ഞ ലക്ഷ്യമാണ്. അതിലുപരിയായി, ഒരു ജീവനക്കാരൻ സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിച്ചു എന്നത് കൊണ്ട് മാത്രം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിന് അത്തരം ജീവനമാർഗ്ഗത്തിന് അർഹതയുണ്ടാകുന്നില്ല. മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നില ബന്ധപ്പെട്ട ഗവൺമെന്റോ പൊതു അധികാരിയോ പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്, കൂടാതെ തൊഴിൽ നൽകുന്ന വ്യവസ്ഥയില്ലെങ്കിൽ കുടുംബത്തിന് പ്രതിസന്ധി നേരിടാൻ കഴിയില്ലെന്ന് ബോധ്യപ്പെട്ടാൽ മാത്രമേ കുടുംബത്തിലെ യോഗ്യനായ അംഗത്തിന് ജോലി നൽകാവൂ. ക്ലാസ്സ് III, IV തസ്തികകൾ നോൺ-മാനുവൽ, മാനുവൽ വിഭാഗങ്ങളിലെ ഏറ്റവും താഴത്തെ തസ്തികകളാണ്, അതിനാൽ അവ മാത്രമേ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നൽകാൻ കഴിയൂ, കുടുംബത്തെ സാമ്പത്തിക ദാരിദ്ര്യത്തിൽ നിന്ന് മോചിപ്പിക്കുകയും അടിയന്തിര സാഹചര്യത്തെ മറികടക്കാൻ സഹായിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് ലക്ഷ്യം. ചട്ടത്തിന് അപവാദം നൽകിക്കൊണ്ട് അത്തരം ഏറ്റവും താഴത്തെ തസ്തികകളിൽ തൊഴിൽ നൽകുന്ന വ്യവസ്ഥ ന്യായീകരിക്കാവുന്നതും സാധുവുമാണ്, കാരണം അത് വിവേചനപരമല്ല. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതന് അത്തരം തസ്തികകളിൽ നൽകുന്ന അനുകൂലമായ പരിഗണനയ്ക്ക്, കൈവരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ലക്ഷ്യവുമായി, അതായത് ദാരിദ്ര്യത്തിനെതിരെയുള്ള ആശ്വാസവുമായി ഒരു

യുക്തിസഹമായ ബന്ധമുണ്ട്. ഈ ആവശ്യത്തിനായി പൊതു അധികാരികൾ മറ്റ് തസ്തികകളൊന്നും നൽകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നില്ല അല്ലെങ്കിൽ നൽകേണ്ടതില്ല. മരിച്ചയാളുടെ ദരിദ്ര കുടുംബത്തിന് വിപരീതമായി, തുല്യമായോ അല്ലെങ്കിൽ അതിലധികമായോ ദരിദ്രരായ ദശലക്ഷക്കണക്കിന് മറ്റ് കുടുംബങ്ങളുണ്ടെന്ന് ഈ സാഹചര്യത്തിൽ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണ്. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന് അനുകൂലമായി ചട്ടത്തിൽ വരുത്തിയ അപവാദം, അദ്ദേഹം നൽകിയ സേവനങ്ങളും ന്യായമായ പ്രതീക്ഷകളും, മുൻപത്തെ തൊഴിൽ വഴി ഉണ്ടായതും പെട്ടെന്ന് കീഴ്മേൽ മറിഞ്ഞതുമായ കുടുംബത്തിന്റെ പദവിയിലെയും കാര്യങ്ങളിലെയും മാറ്റവും പരിഗണിച്ചാണ്."

24. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക സാഹചര്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കുന്ന പശ്ചാത്തലത്തിൽ പ്രത്യേകമായി, ഈ കോടതിയുടെ നിരവധി വിധിന്യായങ്ങൾ പിന്തുടരേണ്ട തത്വങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

25. ജനറൽ മാനേജർ (ഡി&പിബി) വേഴ്സസ് കുന്തി തിവാരി(5) എന്ന കേസിലെ തീരുമാനത്തിൽ, ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ എല്ലാ ബാങ്കുകൾക്കും നൽകിയ 1996 ഓഗസ്റ്റ് 7-ലെ ഓഫീസ് മെമ്മോറാണ്ടത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനം ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. മരിച്ച ജീവനക്കാരുടെ അവകാശികളെ നിയമിക്കുന്നതിനായി നിർദ്ദേശിച്ച പദ്ധതിയിൽ ഇന്ത്യൻ ബാങ്ക്സ് അസോസിയേഷൻ ഈ കോടതിയുടെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചു. കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നില നിർണ്ണയിക്കുന്നതിന് താഴെ പറയുന്ന തുകകൾ കണക്കിലെടുക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് പദ്ധതി വിഭാവനം ചെയ്തു:

"7...(എ) കുടുംബ പെൻഷൻ.

(ബി) ലഭിച്ച സൗജന്യവേതന തുക.

(സി) പ്രൊവിഡന്റ് ഫണ്ടിലേക്കുള്ള ജീവനക്കാരന്റെ/തൊഴിലുടമയുടെ വിഹിതം.

(ഡി) ബാങ്ക് അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ ക്ഷേമനിധി നൽകുന്ന ഏതെങ്കിലും നഷ്ടപരിഹാരം.

(ഇ) എൽ.ഐ.സി പോളിസിയുടെ വരുമാനവും മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ മറ്റ് നിക്ഷേപങ്ങളും.

(എഫ്) മറ്റ് സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാനം.

---

5 (2004) 7 എസ്.സി.സി. 271

(ജി) മറ്റ് കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ തൊഴിൽ.

(എച്ച്) കുടുംബത്തിന്റെ വലുപ്പവും ബാധ്യതകളും, ഉണ്ടെങ്കിൽ, മുതലായവ."

26. ഒടുവിൽ, ഈ ശിപാർശ പദ്ധതിയിൽ സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടു. ഈ ശിപാർശകളുടെയും പദ്ധതിയുടെയും വെളിച്ചത്തിൽ, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബം ജീവനമാർഗ്ഗമില്ലാതെ വിട്ടുപോകാത്തിടത്ത് ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അവകാശവാദം നിലനിൽക്കില്ലെന്ന് ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. ആ കേസിൽ, സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളായി ലഭിച്ച തുകകൾ ഉൾപ്പെടെ കുടുംബത്തിന്റെ മൊത്തത്തിലുള്ള സാമ്പത്തിക നില പുനഃപരിശോധിച്ച ശേഷമാണ് തീരുമാനമെടുത്തതെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്.

27. പഞ്ചാബ് നാഷണൽ ബാങ്ക് വേഴ്സസ് അശ്വനി കുമാർ തനേജ(6) എന്ന കേസിലെ ഈ കോടതിയുടെ തീരുമാനം ഇതേ തത്വം പിന്തുടർന്നു. കുന്തി തിവാരി (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിൽ സ്വീകരിച്ച വീക്ഷണം ആവർത്തിച്ചുകൊണ്ട്, പരിഗണിക്കേണ്ട തുകകൾ പദ്ധതിയിൽ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചു.

28. സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് സോംവീർ സിംഗ്(7) എന്ന കേസിലെ തീരുമാനം, മരിച്ച ജീവനക്കാരുടെ ആശ്രിതരെ സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നിയമിക്കുന്നതിനായി സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ രൂപീകരിച്ച പദ്ധതിയെക്കുറിച്ച് നിരീക്ഷിച്ചു. സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങൾ, നിക്ഷേപങ്ങൾ, ബാങ്ക് നൽകുന്ന കുടുംബ പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രതിമാസ കുടുംബ വരുമാനം എന്നിവ കണക്കിലെടുത്തതിൽ അധികാരികൾക്ക് പിഴവ് സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് കോടതി പ്രകടമായി വിധിച്ചു. ഈ കോടതിയുടെ വീക്ഷണം താഴെ പറയുന്ന ഉദ്ധരണിയിൽ പ്രകടമാകുന്നു:

"12. അപേക്ഷ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ യോഗ്യതയുള്ള അധികാരി ആ ഘടകങ്ങൾ ഓരോന്നും കണക്കിലെടുക്കുകയും, അതനുസരിച്ച് സേവനത്തിലിരിക്കെ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർ ദാരിദ്ര്യത്തിലോ ജീവനമാർഗ്ഗമില്ലാതെയോ അല്ലെന്ന് കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. *പരേതനായ സിലെ സിംഗിന്റെ കുടുംബം ദാരിദ്ര്യത്തിലോ ജീവനമാർഗ്ഗമില്ലാതെയോ ആണോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും നിക്ഷേപങ്ങളും ബാങ്ക് നൽകുന്ന കുടുംബ പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രതിമാസ കുടുംബ വരുമാനവും കണക്കിലെടുത്തതിൽ അധികാരി യാതൊരു പിഴവും വരുത്തിയിട്ടില്ല. അപ്പീൽവാദി ബാങ്ക് രൂപീകരിച്ച പദ്ധതി വാസ്തവത്തിൽ ആ ഘടകങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കാൻ അധികാരിയെ അനുശാസിക്കുന്നു.* മറ്റ് സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുള്ള, അതായത് കൃഷിഭൂമിയിൽ നിന്നുള്ള

6 (2004) 7 എസ്.സി.സി. 265
7 (2007) 4 എസ്.സി.സി. 778

കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാനം കണക്കിലെടുത്തതിലും അധികാരി യാതൊരു പിഴവും വരുത്തിയിട്ടില്ല."

(ഊന്നൽ നൽകി)

29. ഈ കോടതിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ, പരിഗണിക്കേണ്ടിയിരുന്ന ഏക വിഷയം ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അവകാശവാദം സമാശ്വാസ പദ്ധതിക്ക് അനുസൃതമായിട്ടാണോ പരിഗണിച്ചത് എന്നത് മാത്രമായിരുന്നു. സമാശ്വാസ പദ്ധതി പ്രകാരം എല്ലാ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുമുള്ള കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാനം കണക്കിലെടുക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. ഇത് ഹൈക്കോടതി അവഗണിച്ചതിനാൽ ബാങ്ക് ഫയൽ ചെയ്ത അപ്പീൽ അനുവദിച്ചു.

30. മുംതാസ് യൂനസ് മുലാനി വേഴ്സസ് മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം(8) എന്ന കേസിലെ രണ്ട് ന്യായാധിപരുടെ ബെഞ്ചിന്റെ വിധിന്യായം സമാശ്വാസ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള നിയമനം ഒരു റിക്രൂട്ട്മെന്റ് സ്രോതസ്സല്ലെന്നും മറിച്ച് മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബത്തിന് പെട്ടെന്നുള്ള സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയെ മറികടക്കാനുള്ള ഒരു മാർഗ്ഗമാണെന്നുമുള്ള തത്വം സ്വീകരിച്ചു. സമാശ്വാസ പദ്ധതിയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കുടുംബത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നില വിലയിരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനം യഥാവിധി പരിഗണിച്ചു, എന്നാൽ ഈ കോടതിയുടെ നേരത്തെയുള്ള ബാധ്യസ്ഥമായ മുൻകാലവിധിപ്രമാണങ്ങൾ ആ കേസിൽ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്ന് കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു.

31. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് ശശാങ്ക് ഗോസ്വാമി(9) എന്ന കേസിൽ, ഈ കോടതി ഇന്ത്യയുടെ കംപ്ട്രോളർ ആൻഡ് ഓഡിറ്റർ ജനറൽ ഓഫീസ് പുറപ്പെടുവിച്ച ഒരു സർക്കുലർ പരിഗണിച്ചു, അത് പ്രകാരം ലഭിച്ച സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ എല്ലാ സ്രോതസ്സുകളിൽ നിന്നുമുള്ള കുടുംബത്തിന്റെ ആകെ വരുമാനം കണക്കിലെടുക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. ഗ്രൂപ്പ് 'ബി', ഗ്രൂപ്പ് 'സി', ഗ്രൂപ്പ് 'ഡി' തസ്തികകൾക്കായി സർക്കുലറിൽ വരുമാന പരിധികൾ വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ വിധവയ്ക്ക് കുടുംബ പെൻഷൻ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന വസ്തുത കണക്കിലെടുത്ത്, ആശ്രിതന്റെ കേസ് ഗ്രൂപ്പ് 'സി' തസ്തികകൾക്ക് നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള വരുമാന പരിധിക്കുള്ളിൽ വരുന്നില്ലെന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചു.

32. ഇതേ തത്വം ഈ കോടതിയുടെ രണ്ട് ന്യായാധിപരുടെ ബെഞ്ചിന്റെ സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് സൂര്യ നാരായൺ ത്രിപാഠി(10) എന്ന മറ്റൊരു തീരുമാനത്തിലും ആവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്.

8 (2008) 11 എസ്.സി.സി. 384
9 (2012) 11 എസ്.സി.സി. 307
10 (2014) 15 എസ്.സി.സി. 739

ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള അഭിജ്ഞനായ അഭിഭാഷകന്റെ സമർപ്പണത്തെ പരാമർശിച്ചുകൊണ്ട് ഈ കോടതി ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചു:

"8. കുടുംബത്തിലെ മറ്റൊരു അംഗത്തിന് അനുയോജ്യമായ തൊഴിൽ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നോ സേവന ആനുകൂല്യങ്ങൾ മതിയായതാണെന്നോ ഉള്ള കാരണത്താൽ ആശ്രിത നിയമനം നിരസിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന വീക്ഷണം സ്വീകരിച്ച *ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ വേഴ്സസ് എൽ.ഐ.സി* [*ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ വേഴ്സസ് എൽ.ഐ.സി* (2005) 10 എസ്.സി.സി. 289: 2005 എസ്.സി.സി. (എൽ.&എസ്) 590] എന്ന കേസിലെ ഈ കോടതിയുടെ വിധിന്യായത്തെ അദ്ദേഹം ആശ്രയിച്ചു. *ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ്* [*ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ വേഴ്സസ് എൽ.ഐ.സി* (2005) 10 എസ്.സി.സി. 289: 2005 എസ്.സി.സി. (എൽ.&എസ്) 590] കേസിൽ കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ ഉദ്ധരിക്കപ്പെടാതിരുന്ന *ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ* [*ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ വേഴ്സസ് ഹരിയാന സംസ്ഥാനം,* (1994) 4 എസ്.സി.സി. 138: 1994 എസ്.സി.സി. (എൽ&എസ്) 930: (1994) 27 എ.ടി.സി 537] കേസിൽ നേരത്തെ സ്വീകരിച്ച വീക്ഷണത്തിന് വിരുദ്ധമാണ് ഈ വീക്ഷണമെന്ന് ഈ കോടതി വിനയപൂർവ്വം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. മുകളിൽ പരാമർശിച്ച തുടർന്നുള്ള രണ്ട് വിധിന്യായങ്ങളും *ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ* [*ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ വേഴ്സസ് ഹരിയാന സംസ്ഥാനം,* (1994) 4 എസ്.സി.സി. 138: 1994 എസ്.സി.സി. (എൽ&എസ്) 930: (1994) 27 എ.ടി.സി 537] കേസിലേതിന് സമാനമായ വീക്ഷണം തന്നെയാണ് സ്വീകരിക്കുന്നത്. 1998-ലെ സമാശ്വാസ പദ്ധതി പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ള *എസ്.ബി.ഐ വേഴ്സസ് സോംവീർ സിംഗ്* [*എസ്.ബി.ഐ വേഴ്സസ് സോംവീർ സിങ്,* (2007) 4 എസ്.സി.സി. 778: (2007) 2 എസ്.സി.സി. (എൽ&എസ്) 92] എന്ന വിധിന്യായത്തിലേക്ക് ശ്രീ വികാസ് സിംഗ് ഈ കോടതിയുടെ ശ്രദ്ധ ക്ഷണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

9. ആശ്രിത നിയമനം സംബന്ധിച്ച എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും, കുടുംബനാഥന്റെ മരണം മൂലം സാമ്പത്തിക ബുദ്ധിമുട്ടിലായ കുടുംബത്തിന് അടിസ്ഥാനപരമായി ഇതൊരു പോംവഴിയാണെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടേണ്ടതുണ്ട്. ഇത് അത്തരമൊരു സ്ഥിരം തൊഴിലിനുള്ള വഴിയല്ല. ഇത് വാസ്തവത്തിൽ ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 16-ന് കീഴിലുള്ള വ്യവസ്ഥകൾക്ക് ഒരു അപവാദമാണ്. അങ്ങനെയായിരിക്കെ, ജീവനക്കാരന്റെ മരണത്തിന് ശേഷം കുടുംബത്തിനായി ഏർപ്പെടുത്തിയ സാമ്പത്തിക ക്രമീകരണം മതിയായതാണെന്ന് ഒരു തൊഴിലുടമ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചാൽ, തങ്ങളിൽ ഒരാൾക്ക് സമാനമായ നിയമനം നൽകണമെന്ന് നിർബന്ധിക്കാൻ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് കഴിയില്ല. ഇതാണ് ഉടനീളം

സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള തത്വം എന്നതിനാൽ, അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി നടത്തിയ സമർപ്പണം സ്വീകരിക്കാൻ ഈ കോടതിക്ക് പ്രയാസമുണ്ട്."

33. ഇനി, ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് കാനറ ബാങ്ക് (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനത്തെ പരാമർശിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമായി വരുന്നത്. 1998 ഒക്ടോബറിൽ ജീവനക്കാരൻ ജോലിയിലിരിക്കെ മരിക്കുമ്പോൾ കാനറ ബാങ്കിൽ 1993 മെയ് 8-ലെ ഒരു ആശ്രിതനിയമന പദ്ധതി നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ നിരസിക്കപ്പെട്ടതിനെത്തുടർന്ന്, ഒരു റിട്ട് ഹർജിയിലൂടെ ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കുകയും അതിൽ നിയമനത്തിനായുള്ള അവകാശവാദം പുനഃപരിശോധിക്കാൻ ഒരു അഭിജ്ഞനായ സിംഗിൾ ജഡ്ജി നിർദ്ദേശം നൽകുകയും ചെയ്തു. ഡിവിഷൻ ബെഞ്ചിന് മുമ്പാകെയുള്ള അപ്പീൽ നിലനിൽക്കെ, ആശ്രിതനിയമന പദ്ധതിക്ക് പകരം നിയമനത്തിന് പകരമായി സൗജന്യ ധനസഹായം നൽകുന്ന പുതിയ പദ്ധതി നിലവിൽ വന്നു. 2005-ൽ രൂപീകരിച്ച, സൗജന്യ ധനസഹായം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന പിന്നീടുള്ള പദ്ധതിയാണോ ബാധകമാകുക അതോ 1993-ലെ പഴയ പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണോ അപേക്ഷ തീർപ്പാക്കേണ്ടത് എന്നതായിരുന്നു ഈ കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ പരിഗണനയ്ക്ക് വന്ന പ്രധാന വിഷയം. 1993-ലെ ആശ്രിതനിയമന പദ്ധതി പ്രകാരം ആവശ്യമായ രീതിയിൽ അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുടെ കുടുംബം ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിൽ അല്ല എന്ന കാരണത്താലാണ് ആ കേസിൽ ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ നിരസിക്കപ്പെട്ടതെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്.

34. പിന്നീടുള്ള പദ്ധതിയുടെ പ്രയോഗക്ഷമതയെക്കുറിച്ച് പ്രതിപാദിക്കവെ, സ്റ്റേറ്റ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ വേഴ്സസ് ജസ്പാൽ കൗർ(11) എന്ന മുൻപത്തെ തീരുമാനത്തെ പിന്തുടർന്നുകൊണ്ട്, ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി പരിഗണിക്കേണ്ട വ്യവഹാരകാരണം ഉണ്ടായത് പഴയ പദ്ധതി നിലവിലിരുന്നപ്പോഴാണെന്ന് ഈ കോടതിയുടെ രണ്ട് ന്യായാധിപരുടെ ബെഞ്ച് വിധിച്ചു. അതിനാൽ, സൗജന്യ ധനസഹായം നൽകാൻ മാത്രം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന പിന്നീടുള്ള പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവകാശവാദം തീരുമാനിക്കാൻ കഴിയില്ല. കൂടാതെ, വസ്തുത എന്ന നിലയിൽ, ആശ്രിത നിയമനം നൽകുന്നതിനുള്ള പദ്ധതി പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് 2014-ൽ പിന്നീടുള്ള പദ്ധതി അസാധുവാക്കപ്പെട്ടു.

35. അതിനാൽ, ആശ്രിത നിയമനം നൽകുന്നതിനായുള്ള അപേക്ഷ സമർപ്പിച്ച തീയതിക്ക് ശേഷം നിലവിൽ വന്ന ഒരു പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അപേക്ഷ നിരസിക്കാൻ കഴിയുമോ എന്നതാണ് കാനറ ബാങ്ക് (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിൽ കൈകാര്യം ചെയ്ത വിഷയം. ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, പരിഗണനയ്ക്ക് വന്ന പ്രധാന ചോദ്യം അതായിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും,

11 (2007) 9 എസ്.സി.സി 571

അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുടെ കുടുംബത്തിന് കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അപ്പീൽവാദി - ബാങ്കിന് വേണ്ടി വാദിച്ചതായും രണ്ട് ന്യായാധിപരുടെ ബെഞ്ച് രേഖപ്പെടുത്തി. ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ പരിഗണിക്കുന്നതിൽ ഇതിന് പ്രസക്തിയില്ലെന്ന് കോടതി വിധിച്ചു.

36. കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നു എന്നത് കൊണ്ട് മാത്രം ഒരു അപേക്ഷകന് ആശ്രിതനിയമനത്തിനായി അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നോ അവകാശവാദം പരിഗണിക്കുന്നത് തടയുമെന്നോ ഹിമാചൽ പ്രദേശ് സംസ്ഥാനത്തിന് വാദമില്ലെന്ന് സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് കാനറ ബാങ്ക് (മേൽപ്പരാമർശം) വിധിന്യായത്തിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ നിരീക്ഷണങ്ങളെ വേർതിരിക്കാൻ അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിജ്ഞനായ സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ ശ്രമിച്ചു. നേരെമറിച്ച്, വരുമാനത്തിന്റെ എല്ലാ പ്രസക്തമായ സ്രോതസ്സുകളും പരിഗണിക്കാൻ പദ്ധതി ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ടെന്നും അതിനാൽ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബം ദരിദ്ര സാഹചര്യങ്ങളിലാണോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ കണക്കിലെടുക്കുന്ന മാനദണ്ഡങ്ങളിൽ ഒന്ന് കുടുംബ പെൻഷൻ ലഭിക്കുന്നത് ആയിരിക്കും എന്നുമാണ് ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട പ്രസ്താവന.

37. ഈ പ്രസ്താവനയിൽ ഈ കോടതി ഗുണവശം കാണുന്നു, കാരണം ലളിതമാണ്, ഇത് സംസ്ഥാനം ഭേദഗതി ചെയ്ത പ്രകാരമുള്ള 1990 ജനുവരി 18-ലെ സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ വ്യക്തമായ നിബന്ധനകൾക്ക് അനുസൃതമാണ്. കുടുംബ പെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെ സംസ്ഥാനം നൽകുന്ന ക്ഷേമ നടപടികളുടെ കാരണത്താൽ ലഭിച്ച പേയ്മെന്റുകൾ കണക്കിലെടുക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് സമാശ്വാസ പദ്ധതി വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. വ്യക്തമായും, സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ നിബന്ധനകൾ നടപ്പിലാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

38. ഈ കാരണങ്ങളാൽ, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതർക്ക് ലഭിക്കുന്ന കുടുംബ പെൻഷൻ കണക്കിലെടുക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടുന്ന സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ വ്യക്തമായ നിബന്ധനകൾക്ക് വിരുദ്ധമായ രീതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ സംസ്ഥാനത്തിന് നിർദ്ദേശം നൽകുന്നതിൽ, ഗോവിന്ദ് പ്രകാശ് വർമ്മ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഹൈക്കോടതിക്ക് ന്യായീകരണമില്ലെന്ന നിഗമനത്തിൽ ഈ കോടതി എത്തിയിരിക്കുന്നു.

39. അത് വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് സംബന്ധിച്ച കാര്യത്തിന്റെ അടുത്ത വശത്തേക്ക് കോടതിയെ നയിക്കുന്നു. ഈ കോടതിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ, വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത്, വാസ്തവത്തിൽ, ഏകപക്ഷീയതയുടെ ഘടകത്തെ ലഘൂകരിക്കുന്ന ഒരു

നടപടിയാണ്. തീരുമാനമെടുക്കുമ്പോൾ ഓരോ വ്യക്തിഗത കേസിന്റെയും വസ്തുതകൾ സംശയമില്ലാതെ മനസ്സിൽ വയ്ക്കേണ്ടതുണ്ടെങ്കിലും, വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിക്കുന്നത് തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ വസ്തുനിഷ്ഠതയും ഏകീകൃതതയും കൊണ്ടുവരുന്നതിനായുള്ള ഉദ്ദേശ്യത്തെ സഹായിക്കുന്നു. സമാശ്വാസ പദ്ധതി ഭേദഗതി ചെയ്യാൻ ധനകാര്യ വകുപ്പിന് അധികാരം ഇല്ല എന്ന വീക്ഷണത്തിലായിരുന്നു ഹൈക്കോടതി. ധനകാര്യ വകുപ്പ് പുറപ്പെടുവിച്ച സർക്കുലറുകൾ നയത്തിന്റെ ഭേദഗതിയായി വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ കഴിയില്ല. അവ യഥാർത്ഥത്തിൽ സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ ഉദ്ദേശ്യത്തെയും ലക്ഷ്യത്തെയും സംബന്ധിച്ച് വ്യക്തത നൽകുന്നവയാണ്. സമാശ്വാസ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ദാരിദ്ര്യം എന്ന സങ്കൽപ്പത്തിൽ തീരുമാനമെടുക്കുന്നവർക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നൽകാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളവയായതിനാൽ സർക്കുലറുകൾ വിശദീകരണാത്മകമാണ്. വാസ്തവത്തിൽ, ഈ കോടതി നേരത്തെ നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, ഈ കോടതിയുടെ ശശാങ്ക് ഗോസ്വാമി (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ തീരുമാനത്തിൽ, ആശ്രിതനിയമന കാര്യത്തിൽ തീരുമാനം നയിക്കുന്നതിനായി ഗ്രൂപ്പ് 'ബി', 'സി', 'ഡി' തസ്തികകൾക്ക് യഥാക്രമം വരുമാന പരിധികൾ ഏർപ്പെടുത്തിയ ഇന്ത്യയുടെ കംപ്ട്രോളർ ആൻഡ് ഓഡിറ്റർ ജനറലിന്റെ ഒരു സർക്കുലറാണ് കോടതി പ്രത്യേകം കൈകാര്യം ചെയ്തത്. വരുമാന പരിധികൾ നിശ്ചയിക്കുന്നത് അധികാരത്തിന്റെ ഏകപക്ഷീയമായ പ്രയോഗമായി വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല, അങ്ങനെയല്ലതാനും. എന്നിരുന്നാലും, ഈ കേസിന്റെ രേഖകളിൽ നിന്ന് ഈ കോടതി കാണുന്നത് ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ കത്തിലൂടെ 2008 സെപ്റ്റംബർ 29-നാണ് വരുമാന പരിധി നിശ്ചയിച്ചത് (ഹൈക്കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ) എന്നാണ്. നാലംഗ കുടുംബത്തിന് 1,00,000/- രൂപ എന്ന വരുമാന പരിധി 2011 ഏപ്രിൽ 20-ന് 1,50,000/- രൂപയായി പരിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 2017 ജൂലൈ 27-ന് ഈ പരിധി ആവർത്തിച്ചതായി നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് ശ്രീ പി.എസ്. പട്വാലിയ ഈ കോടതിയിൽ പ്രസ്താവിച്ചു. അനുയോജ്യമായ വരുമാന മാനദണ്ഡം എന്തായിരിക്കണം എന്നത് സംശയമില്ലാതെ സംസ്ഥാന സർക്കാർ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട നയപരമായ കാര്യമാണ്. എന്നിരുന്നാലും, വരുമാന പരിധികൾ അഭികാമ്യമായും മൂന്ന് വർഷത്തെ ഇടവേളകളിൽ ആനുകാലികമായി പരിഷ്കരിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത സംസ്ഥാന സർക്കാരിനെ ഈ കോടതി ബോധ്യപ്പെടുത്തുന്നു. നാണയപ്പെരുപ്പവും ജീവിതച്ചെലവിലെ വർദ്ധനവും സേവനത്തിലിരിക്കുന്നവരും മരിച്ചവരുമായ ജീവനക്കാരുടെ കുടുംബങ്ങൾ നേരിടുന്ന സാമ്പത്തിക അടിയന്തരാവസ്ഥകളിൽ സുപ്രധാന സ്വാധീനം ചെലുത്തുന്നു. ആശ്രിതനിയമന കേസുകൾ പരിഗണിക്കുന്നതിനുള്ള വരുമാന മാനദണ്ഡങ്ങൾ നിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ, ഈ കോടതി മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ സംസ്ഥാനം വരുമാന പരിധി പുനഃപരിശോധിക്കുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കും. സംസ്ഥാനത്തിന് അപ്രകാരം ഉപദേശം ലഭിക്കുകയാണെങ്കിൽ, മൂന്ന് വർഷത്തിൽ കുറഞ്ഞ ഇടവേളകളിൽ വരുമാന പരിധികൾ പരിഷ്കരിക്കാൻ സംസ്ഥാനത്തിന് സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെന്ന് ഈ കോടതി വ്യക്തമാക്കുന്നു.

40. അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യക്തിഗത വസ്തുതകളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെയുള്ള റിട്ട് ഹർജി 2015 മെയ് 11-നാണ് ബോധിപ്പിച്ചത് എന്ന് രേഖകളിൽ നിന്ന് വ്യക്തമായിട്ടുണ്ട്. ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ 2007 മെയ് 8-നാണ് സമർപ്പിച്ചത്. പെൻഷൻ വഴിയുള്ള തുക കുടുംബത്തിന്റെ വരുമാന പ്രസ്താവനയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണമെന്ന് 2008 ജനുവരി 15-ന് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന അനുച്ഛേദം 226 പ്രകാരം ഒരു ഹർജി നൽകുന്നതിന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി അതിനുശേഷം ഏഴ് വർഷത്തിലധികം കാലയളവ് കാത്തിരുന്നു. ഉമേഷ് കുമാർ നാഗ്പാൽ (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിൽ, മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ കുടുംബത്തിന് അടിയന്തര സഹായം നൽകേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയിലാണ് ആശ്രിതനിയമന പദ്ധതിയുടെ അടിസ്ഥാനം എന്ന് ഈ കോടതി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ ആശ്രിതന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടായ കാലതാമസത്താൽ ഈ അടിയന്തര ബോധം വ്യക്തമായും നഷ്ടപ്പെട്ടു.

41. മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ആശ്രിതരായ മക്കളാരും പ്രായപൂർത്തിയാകാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി ആദ്യത്തെ കുട്ടിക്ക് ഇരുപത്തിയൊന്ന് വയസ്സ് തികയുന്നത് വരെ നീട്ടിയിട്ടുണ്ട് എന്ന് സമാശ്വാസ പദ്ധതിയുടെ ഖണ്ഡിക 8 വിഭാവനം ചെയ്യുന്നതിനാൽ കാലതാമസം കണക്കിലെടുക്കാൻ പാടില്ലെന്ന പ്രസ്താവനയിൽ ഈ കോടതിക്ക് താല്പര്യമില്ല. മക്കളോരോരുത്തരും പ്രായപൂർത്തിയാകാത്ത ഒരു കേസ് തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു വിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്നു. മരണ തീയതിയിൽ പ്രായപൂർത്തിയായ മരിച്ച ജീവനക്കാരന്റെ ഒരു ആശ്രിതൻ, ജീവനക്കാരന്റെ മരണത്തിന് ശേഷം ന്യായമായ കാലയളവിനുള്ളിൽ അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുന്ന സാഹചര്യവുമായി ഇതിനെ തുലനം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. കാലതാമസത്തിന്റെ ഈ വശം ജമ്മു കശ്മീർ സംസ്ഥാനം വേഴ്സസ് സജാദ് അഹമ്മദ് മീർ[12], ലോക്കൽ അഡ്മിനിസ്ട്രേഷൻ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് വേഴ്സസ് എം. സെൽവനായകം[13] എന്നിവയുൾപ്പെടെ ഈ കോടതിയുടെ മറ്റ് തീരുമാനങ്ങളിൽ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

42. അപ്പീൽ എതിർകക്ഷിയുടെ കാര്യത്തിൽ തീരുമാനമെടുക്കാൻ സംസ്ഥാനത്തോട് ഇപ്പോൾ വീണ്ടും നിർദ്ദേശിക്കുന്നതിൽ യാതൊരു കാരണവും ഉദ്ദേശ്യവും ഈ കോടതി കാണുന്നില്ല, അത് ഫലശൂന്യമായ മറ്റൊരു വട്ടം വ്യവഹാരത്തിന് മാത്രമേ കാരണമാകൂ. ഈ കോടതിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ, ന്യായരഹിതമായ കാലതാമസത്താലും ഇതിനകം കഴിഞ്ഞുപോയ

12 (2006) 5 എസ്.സി.സി. 766, ഖണ്ഡിക 11

13 (2011) 13 എസ്.സി.സി. 42, ഖണ്ഡിക 11, 12, 13

സമയപരിധിയാലും ആശ്രിത നിയമനം തേടുന്നതിൽ നിന്ന് അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി തടയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

43. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, താഴെ പറയുന്ന നിബന്ധനകളിൽ ഈ കോടതി അപ്പീൽ അനുവദിക്കുന്നു:

(i) ഹൈക്കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ അപ്പീൽ എതിർകക്ഷി ഫയൽ ചെയ്ത റിട്ട് ഹർജി (CWP നമ്പർ 3652/2015) തള്ളിയതായും ആശ്രിതനിയമനത്തിനായുള്ള അപേക്ഷ പുനഃപരിശോധിക്കാനുള്ള ഹൈക്കോടതിയുടെ നിർദ്ദേശം റദ്ദാക്കിയതായും ഇതിനാൽ വിധിക്കുന്നു;

(ii) കുടുംബ പെൻഷനും മറ്റ് സേവനാനന്തര ആനുകൂല്യങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കുന്നതിൽ നിന്ന് വിട്ടുനിൽക്കാൻ അപ്പീൽവാദികൾക്ക് ഹൈക്കോടതി നൽകിയ നിർദ്ദേശം നിയമപരമായി നിലനിൽക്കാത്തതാണ്, അതിനാൽ അത് റദ്ദാക്കുന്നു;

(iii) ആശ്രിതനിയമനത്തിനുള്ള യോഗ്യതാ നിബന്ധനകൾ നിറവേറ്റുന്നതിനായി വരുമാന പരിധികൾ നിശ്ചയിക്കാനുള്ള സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ തീരുമാനം ഈ കോടതി സ്ഥിരീകരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ, സമാശ്വാസ പദ്ധതിക്ക് അനുസൃതമായി, സംസ്ഥാന സർക്കാർ മൂന്ന് വർഷത്തെ ഇടവേളകളിലോ അതിന് മുമ്പോ വരുമാന പരിധികൾ പുനഃപരിശോധിക്കുമെന്നും ജീവിതച്ചെലവ്, നാണയപ്പെരുപ്പം, മറ്റ് പ്രസക്തമായ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത് ഒരു പരിഷ്കരണം ആവശ്യമാണോ എന്ന് പരിഗണിക്കുമെന്നും ഈ കോടതി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

44. അപ്പീൽ മേൽപ്പറഞ്ഞ നിബന്ധനകളിൽ തീർപ്പാക്കി. ചിലവുകൾ ഇല്ല.

അങ്കിത് ഗ്യാൻ അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കി.